

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö

Kieliasiantuntijuus erikoistuneessa yhteiskunnassa -maisteriohjelma

Jenni Roth

Ylivetokavennuksia – överhoptagningar
Suomen- ja ruotsinkielisten neuleohjeiden tarkastelua minilektinä

Pro gradu- tutkielma (suomi toisena kotimaisena kielenä)

Vaasa 2018

SISÄLLYSLUETTELO

KUVAT	2
TAULUKOT	2
SAMMANFATTNING	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Tavoitteet	7
1.2 Aineisto	8
1.2.1 Ruotsinkieliset yritykset	10
1.2.2 Suomenkieliset yritykset	10
1.3 Menetelmä	11
2 NEULOMISEN JA NEULEOHJEIDEN HISTORIAA	15
3 MINILEKTIN KÄSITTEESTÄ JA SEN TUTKIMUKSESTA	17
3.1 Minilekti käsitteenä	17
3.2 Minilektin kriteerit	19
3.2.1 Rakenteellinen stereotypia	20
3.2.2 Syntaktinen stereotypia	21
3.2.3 Leksikaalinen stereotypia	22
3.3 Tekstilaji käsitteenä ja sen suhde minilektin käsitteeseen	24
3.4 Minilektitutkimus	26
4 AINEISTON TARKASTELU	30
4.1. Typografiset piirteet ja tekstin asettelu	31
4.2 Tekstin rakenne	38
4.3 Lauserakenne	43
4.3.1 Virkkeiden ja lauseiden pituudet	44
4.3.2 Modaaliset lausetyypit	49
4.4 Sanasto	51
4.4.1 Sanaluokat	52
4.4.2 Lyhenteet	58
4.4.3 Termit	60

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	62
7 LOPUKSI	68
LÄHTEET	70
LIITTEET	
Liite 1. Esimerkki lapasten neuleohjeesta vuodelta 1943 (Mary Olki: Kirjokintaita ja muita kansanomaisia neuletöitä)	75
Liite 2. Esimerkki tarkasteluaineiston suomenkielisestä neuleohjeesta, No1 (Novita Oy 2018)	76
Liite 3. Esimerkki tarkasteluaineiston ruotsinkielisestä neuleohjeesta, Jg2 (Järbo Garn Ab 2018)	79
KUVAT	
Kuva 1. Minilektien sijoitus erikoiskielessä, tieteellisessä teknolectissä, teknolectissä sekä niiden ulkopuolella eli yleiskielessä	18
Kuva 2. Esimerkki aineiston ohjeissa esiintyvistä valokuvasta valmiista lapasista	34
Kuva 3. Kirjoneulelapasten ruutupiirros, jossa on käytetty symboleita kuvaamaan eri värejä sekä kärjessä tehtäviä kavennuksia	35
Kuva 4. Mittataulukko lapasten koossa XS–XL ohjeessa Jg1	37
Kuva 5. Esimerkkejä neuleohjeisiin sisältyvistä mainoksista	37
TAULUKOT	
Taulukko 1. Aineistoon kuuluvien neuleohjeiden julkaisijat sekä neuleohjeiden analyysissa käytetyt lyhenteet	31
Taulukko 2. Suomenkielisten neuleohjeiden rakenteeseen sisältyvät komponentit sekä niiden järjestys eri ohjeissa	39
Taulukko 3. Ruotsinkielisten neuleohjeiden rakenteeseen sisältyvät komponentit sekä niiden järjestys eri ohjeissa	40
Taulukko 4. Sanoja/virke, lauseita/virke ja sanoja/lause keskimäärin suomenkielisen aineiston neuleohjeissa	45

Taulukko 5.	Sanoja/virke, lauseita/virke ja sanoja/lause keskimäärin ruotsinkielisen aineiston neuleohjeissa	45
Taulukko 6.	Lauseita/virke prosenttiosuuksina aineiston suomen- ja ruotsinkielisissä ohjeissa	46
Taulukko 7.	Päälauseiden ja sivulauseiden osuudet suomen- ja ruotsinkielisessä aineistossa	48
Taulukko 8.	Sanaluokat keskimäärin prosentteina kaikista suomenkielisen aineiston lasketuista sanoista	53
Taulukko 9.	Sanaluokat keskimäärin prosentteina kaikista ruotsinkielisen aineiston lasketuista sanoista	55
Taulukko 10.	Aineiston neuleohjeissa esiintyviä termeiksi tulkittavia sanoja	61

VASA UNIVERSITET**Enheten för marknadsföring och kommunikation****Författare:** Jenni Roth**Avhandling pro gradu:** Ylivetokavennuksia – överhoptagningar. Suomen- ja ruotsinkielisten neuleohjeiden tarkastelua minilektinä**Examen:** Filosofie magister**Utbildningsprogram:** Språkexpertis i ett specialiserat samhälle**Ämne:** Finska som andra inhemska språk**Årtal:** 2018**Handledare:** Jaana Puskala

SAMMANFATTNING:

I min avhandling pro gradu undersöker jag finsk- och svenskspråkiga stickbeskrivningar som genre och minilekt, det vill säga de små textgenrernas språk. Mitt syfte är att ta reda på hurdana stereotypa drag stickbeskrivningarna innehåller och om de uppfyller kriterierna för en minilekt. Mitt material består av sammanlagt 20 stickbeskrivningar för vantar, 10 finskspråkiga och 10 svenskspråkiga. Stickbeskrivningarna i mitt material har jag samlat från fyra olika företags webbplatser, två finskspråkiga och två svenskspråkiga.

I analysen undersöker jag stickbeskrivningarna med hjälp av Marianne Nordmans (1994) teori om minilekter genom kvalitativa och kvantitativa metoder. Min analys omfattar även en kontrastiv aspekt eftersom jag jämför stickbeskrivningarna i mitt material med Nordmans resultat från en motsvarande undersökning av stickbeskrivningar. Jag jämför även de finsk- och svenskspråkiga stickbeskrivningarna med varandra och undersöker hurdana likheter och skillnader det finns mellan dem. I analysen har jag undersökt stickbeskrivningarnas typografi och layout, struktur, syntax och ordförråd.

Resultaten av min analys visar att det förekommer stereotypi i stickbeskrivningarna inom alla de undersökta delområdena och att kriterierna för minilekter uppfylls på många punkter. Resultaten avviker inte nämnvärt från Nordmans undersökning av stickbeskrivningar. Mina resultat visar även att många av de stereotypa dragen förekommer både i det finskspråkiga och i det svenskspråkiga materialet och att skillnaderna mellan de finskspråkiga och svenskspråkiga stickbeskrivningarna är till och med färre än väntat. Detta tyder på att stickbeskrivningarna är en väldigt etablerad genre och minilekt som har många likheter även oberoende språk.

AVAINSANAT: minilekti, tekstilaji, ohjeet, neuleohjeet

1 JOHDANTO

Neulominen on ollut oma harrastukseni jo teini-iästä alkaen ja nykyisin se on läsnä arjessani lähes joka päivä. Neulominen on minulle tärkeä ja rentouttava harrastus, jota voin harrastaa lähes missä ja milloin tahansa, yksin tai yhdessä muiden kanssa. Neuleohjeet ovat minulle siksi hyvin tuttu tekstilaji, ja neuleohjeiden tulkitseminen on minulle lähinnä rutiinia. Pro gradu -tutkielmassani halusin tarkastella itselleni tuttua ja tärkeää aihetta, ja siksi päädyin valitsemaan aiheeksi neuleohjeiden tarkastelun. Ilman neulojan taustaa ja tuntemusta aiheesta, neuleohjeiden tarkastelu saattaisi olla myös melko vaikeaa.

Neulominen eli neulonta tarkoittaa neuleen, esimerkiksi vaatekappaleen, valmistamista langasta yleensä kahdella tai viidellä puikolla. Vierekkäin olevat silmukat muodostavat langasta neuleen, joka kasvaa kerros kerrokselta (Luutonen 1997: 76). Neulomisesta käytetään myös murteellista termiä *kutominen*. Suomen länsimurteissa *kudotaan*, itämurteissa *neulotaan*. Pohjalaismurteissa esiintyvät myös *tikuta* ja *tikata*. Oikean nimityksen käytöstä on ollut vaikea päästä sopuun, mutta ammatti- ja yleiskielessä on päädytty käyttämään termiä *neulominen* tai *neulonta*. (Kielikello 2/1981) Tässä työssä käytän termiä *neulominen*.

Tutkielmani aiheena on tarkastella suomen- ja ruotsinkielisiä neuleohjeita tekstilajina ja etenkin minilektinä, eli pienenä erikoiskielen tekstilajina Nordmanin esittämään teoriaan pohjautuen. Teoksessaan *Minilekter – Om de små textgenrernas språk* (1994) Nordman on tutkinut neuleohjeiden lisäksi myös ruokaohjeita, säätiedotuksia ja voimisteluoohjelmia. Nordmanin teoriasta ja minilekti-termistä kerron tarkemmin luvussa 3.

1.1 Tavotteet

Neuleohjeet kuuluvat kategoriaan, jota voidaan kutsua minilektiksi. Tässä työssä tavoitteenani on tarkastella miten aineistoni neuleohjeet täyttävät minilektille tyypillisiä

piirteitä typografisten piirteiden ja tekstin asettelun, tekstin rakenteen, lauserakenteen sekä sanaston osalta, eli millaista *stereotypiaa* niissä esiintyy. Minilektin kriteereistä ja stereotypiasta kerron tarkemmin luvussa 3 ja sen alaluvuissa. Aineistoni koostuu 20 verkossa julkaistusta suomen- ja ruotsinkielisestä neuleohjeesta, ja tavoitteenani on myös verrata niitä toisiinsa ja pohtia niiden yhtäläisyyksiä ja mahdollisia eroavaisuuksia. Toistuvatko ne samassa muodossa kaikilla tarkastelun osa-alueilla?

Oletuksenani on, että sekä suomen- että ruotsinkieliset neuleohjeet noudattavat pitkälti samaa kaavaa, mutta oletan myös, että niissä saattaa ilmetä jonkin verran eroja. Neule- ja käsityöohjeita ei ole juurikaan tutkittu tekstilajina. Nordmanin neuleohjeista tekemä tutkimus antaa kuitenkin mahdollisuuden verrata omia tuloksiani hänen tuloksiinsa.

Mårdsjö (2001: 5) on tutkinut keittokirjojen ajallista muutosta 1700-luvun puolivälistä noin vuoteen 1900 ja toteaa, että ruokaohjeiden tekstilaji on piirteiltään universaali, eli se toistuu samantyyppisessä muodossa kielestä riippumatta. Oletan, että tämä pätee myös neuleohjeisiin, ja ainakin suomen- ja ruotsinkielisten ohjeisiin, koska kielet sijoittuvat kulttuurin osalta lähelle toisiaan.

1.2 Aineisto

Aineistoni koostuu 20:stä verkossa julkaistusta suomen- ja ruotsinkielisestä lapasten neuleohjeesta. Oletan, etteivät aineistoni neuleohjeet ole käännöksiä ja että on julkaistu alkuperäiskielellä, suomeksi ja ruotsiksi. Aineistoni ohjeissa ei ole mainintaa siitä, että ne olisi käännetty toisesta kielestä. Kaikki aineistooni kuuluvat neuleohjeet on julkaistu yritysten verkkosivuilla eli voidaan olettaa, että ne eivät ole harrastelijoiden laatimia. Suurimmassa osassa ohjeita mainitaan myös ohjeen laatija, joko henkilön nimenä tai neuleohjeen julkaisseen yrityksen nimenä. Aineistoon valitsin 10 ohjetta molemmista kielistä. Suomenkieliset ohjeet on julkaistu *Novita Oy:n* sekä *Tekstiiliteollisuus Oy:n* verkkosivuilla. Ruotsinkieliset ohjeet olen kerännyt *Garngrossisten Ab:n* sekä *Järbo Garn Ab:n* verkkosivuilta.

Keräsin ohjeet aineistooni valitsemalla joka viidennen ohjeen lapasten neuleohjeiden hakulistalta. Jos seuraava hakulistalla oleva ohje ei sopinut valintakriteereihini, esimerkiksi jos seuraavana oli sormikkaiden neuleohje, valitsin siitä seuraavan lapasia koskevan ohjeen. Lapasten koristelutekniikat vaihtelevat. Jotkut lapaset on kirjoneulottu usealla värillä, toisia saattaa koristaa palmikkokuvio. Kahdessa ohjeessa lapaset on koristeltu jälkeinpäin neulalla ja langalla. En ole kuitenkaan erotellut ohjeita tämän perusteella, koska oletan neuleohjeen rakenteen ja muiden tutkimieni piirteiden säilyvän tekniikasta huolimatta samanlaisina. Myös Nordman (1994) on valinnut aineistonsa hieman erilaisten vaatekappaleiden neuleohjeita ja toteaa, ettei asialla ole merkitystä neuleohjeiden piirteiden kannalta. Keräsin aineistoni tammikuussa 2018. Aineistoni neuleohjeissa ei mainita julkaisu- tai laadinta-ajankohtaa, mutta oletan, että aineistoni on julkaistu lähivuosien aikana.

Vertailun vuoksi valitsin aineistooni myös yhden vanhemman neuleohjeen, joka esitetään liitteessä 1. Kyseinen neuleohje *Tytön kintaat*, eli lapaset, on peräisin Mary Oljen teoksesta *Kirjokintaita ja muita kansanomaisia neuletöitä* (1943). Mary Olki (sukunimi Ollonqvist vuoteen 1935 saakka) oli käsityönopettaja ja toimi myös pitkään Kotiliesi-lehden toimittajana. Olki on julkaissut lukuisia käsityöaiheisiä teoksia. (Pyykönen 2014: 23–27.)

Nordmanin aineisto on peräisin *Året Runt* -nimisestä Ruotsissa julkaistavasta naistenlehdessä (Nordman 1994: 105) ja se koostuu 48 neuleohjeesta ja myös kahdesta virkkausohjeesta. Itse halusin, että aineistoni perustuisi useamman lähteen ohjeisiin, koska se antaa mahdollisuuden tarkastella julkaisijasta riippumattomia ominaispiirteitä. Nordmanin aineisto on lisäksi aika vanha. Hänen tutkimansa neuleohjeet on julkaistu vuosina 1981 ja 1984, vaikka hänen tutkimuksensa on julkaistu vuonna 1994. Nordman toteaa, että aineistoa voidaan mahdollisesti pitää vanhentuneena mutta perustelee valintaansa sillä, että neuleohjeet tuskin ovat muuttuneet ajan kuluessa (Nordman 1994: 105).

Verkossa julkaistavat ohjeet tarjoavat myös lehtijulkaisuihin verrattuna lisää mahdollisuuksia. Julkaisijalla on mahdollisuus käyttää linkkejä ja viitata toisiin

ohjeisiin tai ohjeita selkiyttäviin kuviin, kuvasarjoihin ja videoihin, joissa esitellään esimerkiksi erilaisia ohjeessa käytettyjä neuletekniikoita. Tarkoitukseni on myös kiinnittää huomiota tällaisiin piirteisiin.

Seuraavana esittelen lyhyesti aineistoni neuleohjeiden julkaisseet yritykset.

1.2.1 Ruotsinkieliset yritykset

Järbo Garnin juuret ulottuvat jo 1890-luvulle, jolloin yrityksessä harjoitettiin langanvalmistuksen lisäksi myös muun muassa kudontaa ja värjäystä. 1960-luvulla yrityksen toiminta keskittyi teollisuuslankojen valmistukseen, ja 1980-luvulta alkaen käsityölankojen valmistus on lisääntynyt merkittävästi. Järbo Garnin lankoja myydään Pohjoismaissa ja yritys on yksi markkinoiden johtavista neule-, virkkaus- ja kudontalankojen toimittajista. Yrityksen verkkosivuilla on julkaistu useita tuhansia ilmaisia neuleohjeita. Osa ohjeista on käännetty norjaksi, tanskaksi ja myös suomeksi. (Järbo Garn 2018.)

Garngrossisten Ab on Ruotsin Kungsbackassa toimiva lankojen tukkuliike, joka on toiminut alalla vuodesta 1983. Yritys ei myy tuotteitaan suoraan kuluttajille, vaan toimittaa niitä jälleenmyyjilleen Ruotsissa. Yritys tarjoaa esimerkiksi virkkaus- ja neulelankoja sekä matonkuteita ja sillä on satoja jälleenmyyjiä Ruotsissa. Myös Garngrossistenin verkkosivuilla on laaja valikoima ilmaisia neuleohjeita, joissa käytetään yrityksen myymiä lankoja. (Garngrossisten Ab 2018.)

1.2.2 Suomenkieliset yritykset

Novita Oy on vuonna 1928 perustettu perheyritys ja Pohjoismaisten suurin käsityölankojen valmistaja. Osan langoistaan yritys valmistaa Suomessa, Koriolla sijaitsevassa tehtaassaan. Käsityölankojen valmistuksen lisäksi Novita julkaisee harrastelehti *Novitaa*, jossa julkaistaan mm. neulemalleja. Nykyisin lehti ilmestyy myös

ruotsiksi. Yritys julkaisee verkkosivuillaan myös ilmaisia suomen-, ruotsin-, englannin-, viron- ja saksankielisiä neuleohjeita. (Novita Oy 2018.)

Tekstiiliteollisuus Oy on vuonna 1934 perustettu lankojen ja käsityötarvikkeiden tukkuliike. Yritys on tuottanut omia lankoja vuodesta 2004, minkä lisäksi se tuo maahan useita ulkomaisten valmistajien lankoja. Tekstiiliteollisuus Oy:llä on jälleenmyyjä Suomessa sekä Ruotsissa. Yritys julkaisee neuleohjeita suomeksi ja ruotsiksi verkkosivuillaan sekä suomeksi sähköisesti ilmestyvässä Teetee-neulelehdessä. (Tekstiiliteollisuus 2018.)

1.3 Menetelmä

Analyysimenetelmäni perustuu Nordmanin (1994) esittämään teoriaan, jota hän on käyttänyt teoksessaan *Minilekter – Om de små textgenrernas språk*. Tutkimuksessaan Nordman on kiinnittänyt huomiota tarkastelemiensa minilektien typografiaan ja aseteluun, tekstien rakenteeseen, lauserakenteeseen ja sanastoon sekä niissä esiintyviin stereotyyppisiin piirteisiin. Tämän työn analyysi perustuu samojen aihealueiden tarkasteluun. Tarkastelen tutkimusaineistoani sekä kokonaisuutena että virke-, lause- ja sanatasolla.

Analyysimenetelmäni ovat sekä määrällisiä että laadullisia. Määrällisessä eli *kvantitatiivisessa* tutkimusaineiston analyysissä aineistoa kuvataan ja tulkitaan tilastojen ja numeroiden avulla. Määrällisellä analyysillä voidaan selvittää esimerkiksi erilaisia ilmiöiden syy-seuraussuhteita, ilmiöiden välisiä yhteyksiä tai niiden yleisyyttä ja esiintymistä. (Jyväskylän yliopisto, Koppa-sivusto 2018). Laadullisena menetelmänä käytän tilastollista analyysia, jossa tutkimusaineistoa kuvataan tilastollisesti ja havainnollistetaan graafisesti. Tilastollista analyysia voidaan käyttää esimerkiksi ilmiöiden määrien, yleisyyden, jakautumisen ja jäsentymisen kuvaamiseen. (Jyväskylän yliopisto, Koppa-sivusto 2018.). Tilastollisesti kuvaavaa analyysia käytän lauserakenteen tarkastelun yhteydessä, jossa esitän prosenttilukuja esimerkiksi lauseiden

ja virkkeiden pituuksista sekä päälauseiden ja sivulauseiden keskimääristä. Sanaston tarkastelun yhteydessä esitän myös sanaluokkajakauman prosenttilukuina.

Kaikilla analyysini osa-alueilla käytän myös laadullista eli *kvalitatiivista* menetelmää. Laadullisen menetelmän tavoitteena on jäsentää tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullisilla menetelmillä tutkitaan muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, tarkoitukseen ja merkityksiin, ilmaisuun ja kieleen liittyviä näkökulmia. (Jyväskylän yliopisto, Koppa-sivusto 2018.) Aineistoni tarkastelussa käytän laadullista menetelmää kuvaamaan neuleohjeiden piirteitä eri osa-alueilla. Esitän myös runsaasti esimerkkejä havainnoistani. Tarkasteluaineistoni tutkimuksessa käytän laadullisena menetelmänä tyypittelyä, jossa kiteytetään aineistossa toistuvia ja sille tyypillisiä ominaisuuksia ja muodostetaan aineiston tyyppikuvauksia (Jyväskylän yliopisto, Koppa-sivusto 2018).

Analyysiini sisältyy myös vertaileva näkökulma, koska vertaan tuloksiani Nordmanin (1994) tuloksiin sekä muuhun vertailuaineistoon, josta kerron tarkemmin alla. Vertailen myös suomenkielisen aineiston tarkastelutuloksia ruotsinkielisen aineiston tarkastelutuloksiin. Lopuksi pohdin myös miten oman aineistoni neuleohjeet täyttävät minilektin kriteerit. Vertailun vuoksi pohdin myös aineistoni neuleohjeiden rakennetta suhteessa liitteenä 1 olevaan vuonna 1943 julkaistuun neuleohjeeseen ja esitän siitä rakenteen lisäksi myös joitakin muita havaintoja. Tarkoitukseni ei ole tehdä kattavaa tarkastelua tai johtopäätöksiä neuleohjeiden ajallisesta muutoksesta, koska se vaatisi huomattavasti laajemman vanhoista neuleohjeista koostuvan vertailuaineiston. On kuitenkin mielenkiintoista nähdä, millaiselta vanhempi neuleohje näyttää verrattuna uudempiin neuleohjeisiin ja pohtia mahdollisia ajan kuluessa tapahtuneita muutoksia.

Analyysissäni vertaan myös virkkeiden ja lauseiden keskipituuksia sekä sanaluokkajakaumaa toisista tutkimuksista saatavilla olevaan tietoon. Suomen kielen osalta vertailuaineistona käytän Heikkisen, Lehtisen & Lounelan (2001) ns. Parole-korpukseen sekä Niemikorven (1996) ns. Oulun korpuksen tarkasteluun perustuvia lukuja. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nyk. Kotimaisten kielten keskus) ja Helsingin yliopiston yleisen kielitieteen laitoksen toteuttamassa EU:n LE-PAROLE-

hankkeessa kerättiin 21 miljoonaa sanaa kattava Parole-korpus, joka koostuu sanomalehtien, romaanien ja tietokirjojen teksteistä. Artikkelissaan Kuvia kirjoitetusta suomesta (Kielikello 2/2001) Heikkinen ym. kertovat tutkimuksestaan, jossa on analysoitu osaa Parole-korpuksen teksteistä. Suurin osa analyysiin sisällyvistä teksteistä olivat sanomalehtitekstejä. Tutkimuksessa laskettiin mm. lauseiden ja virkkeiden keskipituuksia ja sanaluokkajakaumaa, joiden tuloksia käytän vertailussa.

Niemikorven tarkastelun osalta vertaan omia lukuja yleiskieleen perustuviin lukuihin. Teoksessaan *Liekepostista tuikeilmaisimeen ja sulhasesta kuraenkeliin* (1996) Niemikorpi esittää lukuja myös erikoisalojen, kuten tekniikan tietokirjojen ja matemaattis-tekniisten tutkimusten osalta. Luvut perustuvat 1960-luvulla luotuun ns. Oulun korpuksen aineistoon, johon kuuluu yli 420 000 tekstisanaa monilta eri aloilta. (Niemikorpi 1996: 41.) Vertailussani olen päättänyt käyttämään Niemikorven esittämiä lukuja yleiskielisistä teksteistä. Erikoiskielten luvut eivät kuitenkaan poikkea kovin paljon yleiskielisten tekstien luvuista, joten vertailuryhmän valinnalla ei ole suurempaa merkitystä. Vertailussa olisi tietenkin tarkoituksenmukaista käyttää myös muista ohjeteksteistä esitettyjä lukuja, jos sellaisia olisi saatavilla.

Ruotsin kielen osalta vertailuluvut perustuvat Nordmanin neuleohjeiden tarkastelun lisäksi myös Westmanin (1974) tutkimuksen tuloksiin. Teoksessaan *Bruksprosa* Westman on tarkastellut yhteensä noin 20 000 sanasta koostuvia asiatekstejä sekä niiden graafista muotoa, lauserakennetta ja sanastoa. Westmanin aineistoon sisältyi laaja valikoima esitetekstejä, lehtiartikkeleita, oppikirjojen tekstejä sekä mielipidekirjoituksia. Tutkimuksessaan hän on tarkastellut tekstien eri aihealueiden piirteitä kvantitatiivisesti ja esittää tuloksensa hyvin monipuolisesti taulukoiden ja tilastojen muodossa. (Westman 1974: 13–17.)

Teoksessaan *Stilistik* (2008: 247) Lagerholm kirjoittaa, että muun muassa Westmanin aineiston tulokset ovat toimineet jo kauan lähes pakollisena tilastollisten lukujen viitteenä. Lagerholm (2008: 247–248) toteaa myös, että omien tutkimustulosten vertailussa tulee ottaa huomioon, että omat luvut eivät aina ole täysin sovellettavissa toisiin tutkimustuloksiin, koska tekijä on saattanut käyttää luokittelussa erilaisia

kriteerejä ja sisällyttänyt tarkasteluunsa eri osia tekstistä (esim. otsikot, kuvatekstit), jolloin luvut eivät ole täysin verrattavissa toisiinsa. Myös sanaluokkia voidaan luokitella eri tavoin. Lagerholm toteaa kuitenkin, että pienempien tarkasteluiden osalta tällä ei ole suurempia seurauksia. Erilaiset luokittelutavat saattavat vaikuttaa tuloslukuihin mutta eivät kuitenkaan aiheuta suuria eroja luvuissa.

Myös Heikkinen ym. (Kielikello 3/2001) huomauttavat, että erehdykset ovat mahdollisia niin aineiston koostamisessa, piirteiden määrittelyssä kuin laskennassa. Virheet ovat mahdollisia myös tulkinnassa ja päätelmissä. Vertailussa Parole-korpukseen perustuviin lukuihin on huomioitava, että tutkimuksessa on käytetty automaattista jäsenintä, jonka sanaluokkien tulkintojen virheprosentti on 4,4.

Oman aineistoni tekstit poikkeavat vertailuaineiston teksteistä etenkin siten, että oma aineistoni koostuu pelkistä ohjeteksteistä. Nordmanin neuleohjeiden tarkasteluaineistoa lukuun ottamatta minkään vertailuaineistoon kuuluvien tarkastelujen yhteydessä ei ole mainittu, että teksteihin olisi kuulunut myös ohjeita. Vertailuaineistot ovat myös huomattavasti laajempia kuin oma tarkasteluaineistoni.

Analyysissäni pyrin käyttämään samoja tulkintoja ja luokittelua kuin Nordman on käyttänyt omassa tutkimuksessaan. Jos oma luokitteluni eroaa Nordmanin luokittelusta, se on mainittu kyseisen kohdan yhteydessä. Tarkoitukseni ei ole tarkastella neuleohjeiden laatua ja miten ne toimivat käytännössä vaan tutkia neuleohjeille tyypillisiä piirteitä ja miten ne täyttävät minilektin kriteerit. Tästä syystä en ota tarkempaa kantaa mahdollisiin virheisiin tai siihen, miten ohjeet toimivat käytännössä käyttäjän näkökulmasta.

2 NEULOMISEN JA NEULEOHJEIDEN HISTORIAA

Neulonnan alkuperää ei tarkasti tunneta, mutta on arveltu, että arabit toivat neulomisen taidon Eurooppaan Espanjan valloittamisen yhteydessä 700-luvulla (Luutonen, Bäckman & Bäckman 2016: 16–17). Palmsköld (2009: 213) mainitsee Egyptistä, Kairon läheisyydestä tehdystä arkeologisesta löydöksestä, joka osoittaa että neulomisen taito osattiin jo 600–700 -luvuilla. Löydös koostuu silkistä taidokkaasti kahdella värillä neulotusta fragmentista. Toinen viite aikaisesta neulonnasta Euroopassa on Buxtehuden noin vuonna 1390 maalattu alttaritaulu Saksassa, joka esittää neitsyt Mariaa, joka neuloo puseron kaula-aukon reunaa viidellä puikolla. Maalausta kutsutaan myös nimeltä Neulova madonna. Maalaus on osoitus siitä, että neulontataito tunnettiin Euroopassa jo 1300-luvulla.

Neulontatekniikka kansanomaistui Euroopassa 1600- ja 1700-luvulla. Pohjoisessa neulomista on harjoitettu yleisesti 1600-luvulta alkaen. Neulomista edelsi kinnasneulatekniikka, jossa vaatteita ja asusteita valmistetaan ompelemalla yhdellä neulalla. Pohjoismaihin neulominen omaksuttiin luultavasti vesiteitse ensin Färsearille, Islantiin, Tanskaan, Öölantiin ja Gotlantiin. Pohjoismaissa lampaankasvatus oli yleistä ja villasta valmistetut vaatteet sopivat hyvin ilmasto-oloihin, ja tästä syystä neulomisesta tuli suosittu tapa valmistaa vaatteita. (Luutonen et al. 2016: 16–17.)

Suomessa neulehistorian varhaisimmat vaiheet on ajoitettu 1400-luvulle Naantalin luostariin, jossa neulominen toimi ilmeisesti nunnien pääelinkeinona. Nunnat myös luultavasti opettivat neulomistaitoa muille ja vaikuttivat siten taidon leviämiseen. Suomessa neulontaa alettiin harrastaa yleisesti kansan parissa 1700- ja 1800-luvuilla. Tekniikkaa käytettiin vaatteiden ja asusteiden valmistusmenetelmänä ja neuleita tehtiin usein muiden töiden ohella. Varsinais-Suomen maaseudulla 1600-luvulta 1800-luvulle alkuun neulottiin sukkia myyntiin Turkuun ja Tukholmaan. Historiallisesta näkökulmasta neulomista myyntiin harjoittivat pääasiassa vähäosaiset, koska neulomiseen ei tarvittu kalliita välineitä. (Palmsköld 2009: 214, 218). 1900-luvun alkupuolelle saakka neulominen oli monessa perheessä välttämätöntä vaatetuksen valmistamista koko perheelle. (Luutonen et al. 2016: 17–18.)

Neulemallit ja ohjeet kulkivat alkujaan suullisena perinteenä eteenpäin. Opittiin toisilta, omaksuttiin kansainvälisiä vaikutteita, tulkittiin uudelleen ja malleja ja ohjeita jaettiin eteenpäin. Käsityökirjoja ja -lehtiä julkaistiin Euroopassa jo 1800-luvulla, jolloin niitä tuotiin myös Suomeen. Käsityöaiheiset kirjat ja lehdet yleistyivät 1900-luvulla, jolloin niitä alettiin julkaista myös Suomessa. Niissä julkaistut ohjeet vaikuttivat melko paljon siihen, millaisia käsitöitä valmistettiin. (Luutonen et al. 2016: 27.) Edelleen voidaan sanoa, että neulemalleja viedään eteenpäin suullisena perinteenä sukupolvelta toiselle. Vielä tänäkin päivänä saatetaan neuloa mummon opettamaa lapas- tai sukkamalla.

Luutonen et al. (2016: 7) kirjoittavat, että neulominen ei enää nykyisin ole välttämättömyys, mutta se on monelle rakas harrastus, joka antaa sekä iloa että rauhaa. Neulomisella ja käsitöillä yleensä on myös sosiaalinen merkitys ompeluseurojen, käsityökahviloiden ja kurssien muodossa. Neulominen tuo hyvää oloa ja rauhoittumista, ja sen vaikutuksia on verrattu esimerkiksi joogaan ja meditaatioon. Palmsköld (2009: 213) kirjoittaa, että nykyajan neulomisessa on kyse itsensä toteuttamisesta, luovasta ilmaisutavasta, kiireisen elämäntyylin vastapainosta tai jopa poliittisesta toiminnasta. Hän toteaa myös, että neulonta on itsestään selvä osa katutaidetta: Värikkäitä neuleteoksia näkyy katukuvassa niin sanotun neulegraffitin muodossa, esimerkiksi koristamassa patsaita tai kaiteita.

Neulekirjoja ja -lehtiä julkaistaan edelleen paljon, mutta myös internet on loputon neuleohjeiden lähde. Ohjeita löytyy niin yritysten kuin harrastelijoiden julkaisemina. Neulojat ovat myös löytäneet toisensa virtuaalimaailmasta. He ovat luoneet laajoja neuleyhteisöjä, kuten esimerkiksi vuonna 2007 perustetun maailmanlaajuisen Ravelry-yhteisön, jolla on yli 7 miljoonaa jäsentä. (Ravelry 2017.) Ravelry-yhteisössä niin maailmanlaajuisesti tunnetut neulesuunnittelijat kuin harrastelijatkin julkaisevat ja myyvät neuleohjeitaan, ja omilla sivuillaan jäsenet voivat sekä pitää päiväkirjaa neuleprojekteistaan että esitellä niitä muille. Palmsköld (2009: 222) mainitsee, että aiempien perinteisten painettujen neuleohjeiden lisäksi verkosta löytyy nykyisin kuvasarjoja tai videoita, joissa neuloja voi seurata esimerkiksi lapasten neulomisen vaiheita alusta loppuun.

3 MINILEKTIN KÄSITTEESTÄ JA SEN TUTKIMUKSESTA

Tässä luvussa perehdyn Nordmanin minilekti-käsitteeseen sekä siihen liittyviin muihin käsitteisiin ja minilektin kriteereihin. Lisäksi pohdin millä tavoin minilekti eroaa tekstilajin käsitteestä. Lopuksi kerron myös minilekteihin liittyvistä tutkimuksista.

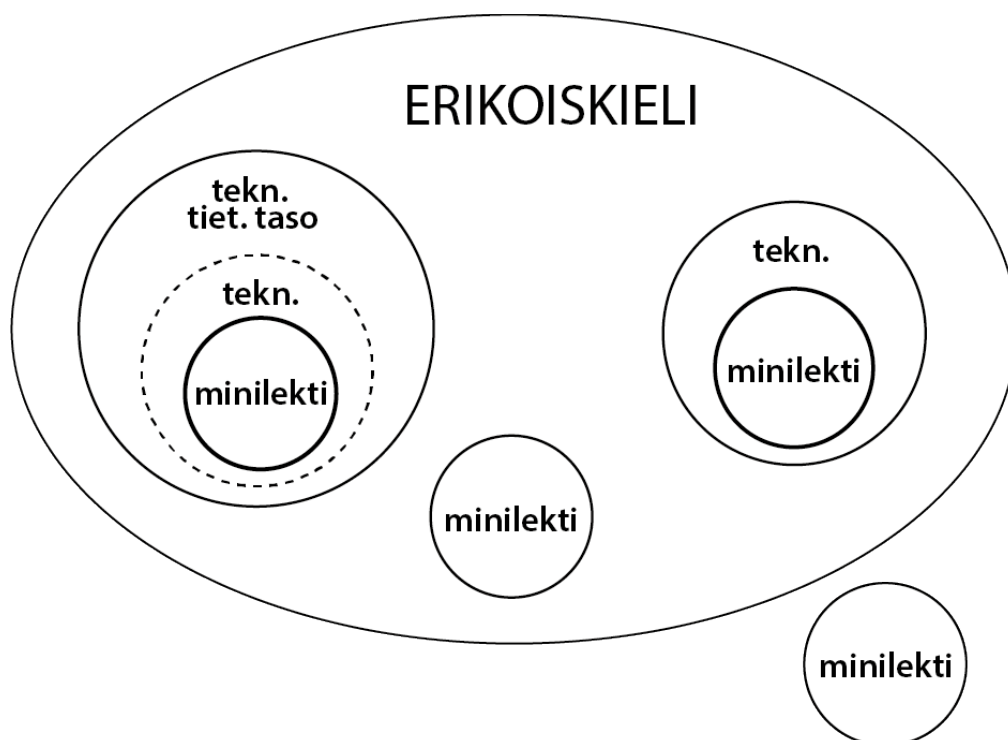
3.1 Minilekti käsitteenä

Nordmanin (1994: 10) mukaan erikoiskielten sisällä esiintyy eri teknolektejä, eli tiettyyn ammattikieleen kuuluvia erikoiskieliä, kuten esimerkiksi tieteen ammattikieleen kuuluva lääketieteen teknolekti. Saman teknolektin sisällä esiintyvien pienten, rajattujen aihealueiden kieltä varten Nordman on luonut termin *minilekti* (ru. minilekt). Minilektiä käyttää hyvin pieni ammattilaisten ryhmä tai se on kytketty erittäin rajoitettuun erityisalueeseen (Nordman 1994: 23, Laurén & Nordman 1987: 44–45). Minilektit voivat syntyä sekä tietoisesti tai tiedostamatta.

Kun tietyn teknolektin käyttäjien määrä on rajoittunut erittäin pieneen ryhmään, tai kun se liittyy erittäin rajoitettuun erikoisalueeseen, käytetään ammattikieltä, jota voidaan kutsua minilektiksi. Minilekti voi toisin sanoen olla osa tieteen teknolektiä, osa toista teknolektiä tai muodostaa oman itsenäisen yksikön erikoiskielessä yleensä. (Laurén & Nordman 1987: 45.)

Minilektit eivät muodosta toiminnallisesti yhtenäistä tyyppiä. Minilektit voivat pohjautua mihin ammattialaan tahansa ja ne saattavat esiintyä rajatussa toimintaympäristössä. Viestintäyhteisöt käyttävät yhdenlaista kieltä esimerkiksi kuvaamaan työtä ja toista raportointiin. Minilektit voivat täyttää eri funktioita, mutta merkityksellisesti ne liittyvät aina omaan ammattikieleensä. Havainnollistavana esimerkkinä voidaan mainita lääketieteen teknolekti ja sen sisälle kuuluva sisätautilääketieteen kieli. Tämän alle kuuluvat puolestaan lääkärin potilaskertomusten saneluiden yhteydessä käyttämä kieli sekä reseptien kirjoittamisen kieli. Kahta viimeistä voidaan kutsua minilekteiksi. Molemmat tekstilajit ovat osittain semanttisesti

samanlaisia, mutta ne eivät kuitenkaan kuulu samaan minilektiin, vaan niillä on eri tarkoitus. (Laurén & Nordman 1987: 45–46.)

Kuva 1. Minilektsien sijoitus erikoiskielessä, tieteellisessä teknolektissä, teknolektissä sekä niiden ulkopuolella eli yleiskielessä (Nordman 1994: 23)

Kuvasta 1 näkyy, miten minilekti voi myös sijoittua erikoiskielten ulkopuolelle. Laurén ja Nordman (1987: 47–49) kirjoittavat, että minilektsit saattavat perustua yhteen tai jopa useampaan teknolektiin, kuten yllä mainitussa esimerkissä, mutta ne voivat myös perustua suoraan tieteelliseen teknolektiin. Tällainen minilekti on esimerkiksi säätiedotuksen minilekti, joka perustuu suoraan ilmatieteen erikoiskieleen. Minilekti saattaa myös pohjautua teknolektiin, jolla ei ole yhteyttä tieteelliseen erikoiskieleen. Tällaisia ovat esimerkiksi vapaa-ajan harrastukseen liittyvä kieli, kuten jalkapallon tai hiihdon kieli. Tähän kategoriaan kuuluu myös neuleohjeiden kieli, jonka voidaan katsoa pohjautuvan käsityöalan erikoiskieleen.

Nordman kirjoittaa, että vanhoilta käsityömenetelmiltä puuttui alkujaan teorian kehittämisen kieli, mutta käsitöissä käytettiin kuitenkin erikoistunutta kieltä, joka eli piireissä, joissa työtä harjoitettiin. Maanviljelijällä ja kalastajalla oli omat erikoiskielensä. Myös naisten kotitaloustöissä, kuten ruuan ja vaatteiden valmistuksessa käyttämä terminologia oli erikoistunut. Nykyisin törmäämme pieniin erikoistuneeseen tekstilajien kieleen sekä ammattielämässämme että vapaa-ajallamme, ja hallitsemme näistä yhtä tai useampia. Sekä ammattineuloja että neulontaa harrastava tarvitsevat ohjeita ja malleja työlleen ja löytää niiden kautta erityisen tekstimaailman, jota alaan perehtymättömän voi olla vaikea ymmärtää. (Nordman 1994: 7.)

3.2 Minilektin kriteerit

Laurén ja Nordman (1987: 50–51) kirjoittavat, että minilektit voidaan yleensä käsittää melko erillisiksi kielellisiksi alajärjestelmiksi. Minilektien tarkempaan rajaamiseen tarvitaan kuitenkin kriteereitä. Ensimmäisen kriteerin mukaan minilektin on oltava semanttisesti rajoittunut. Toiseksi minilektien käyttäjien sanastonkäyttötarve on samanlainen ja kolmanneksi minilektin termien on oltava vakiintuneita. Joskus minilekteissä käytetään jopa erityisiä symboleita, kuten matemaattisten tekstien Σ -symbolia. Myös neuleohjeet sisältävät usein symboleita. Sellaisia käytetään etenkin neuleohjeiden ruutupiirroksissa. Ruutupiirroksia käsittelem analyysini yhteydessä luvussa 4.1, jossa tarkastelen typografisia piirteitä ja tekstin asettelua.

Minilektin lauserakenne on usein vahvasti kaavamainen. Ruotsinkielisissä ruokaohjeissa ja neuleohjeissa käytetään lähes pelkästään verbien imperatiivimuotoa sekä kehotuksia. (Laurén & Nordman 1987: 51.) Oletan, että samaa rakennetta käytetään myös vastaavissa suomenkielisissä teksteissä. Laurénin ja Nordmanin (1987: 51) mukaan neuleohjeilla ja ruoka-ohjeilla on myös muita yhteisiä piirteitä, mikä on luonnollista ottaen huomioon, että molemmilla on samanlainen tarkoitus. Ohjetekstit voidaan jaotella selviin alatyyppeihin, kuten ruokaohjeiden tai neuleohjeiden kieleen, jotka koostuvat mahdollisesta yleisestä keskustelusta, tarvikkeiden luettelosta sekä

työohjeesta. Vaikka eri ohjeteksteillä on sama funktio, ne ovat semanttisesti hyvin erilaisia. Ne luokitellaan siis täysin eri minilekteiksi.

Minilektin määritelmän ansaitsevien tekstien tulee siis olla semanttisesti, syntaktisesti ja rakenteellisesti yhtenäisiä tai läheisiä. Tieteellisen tekstin oletetaan olevan mm. täsmällistä, yksinkertaista, selvää, objektiivista ja lyhyttä. Jotkut näistä piirteistä korostuvat minilekteissä. Minilektien tekstit ovat yleisesti lyhyempiä, yksinkertaisempia ja kaavamaisia kuin useimmat teknolektien tekstit. Samalla ne ovat mm. yksinkertaisuutensa ansiosta vähemmän moniselitteisiä kuin tekstit yleensä. Minilektien teksteissä viesti ei saa viedä liikaa tilaa ja sen on välityttävä nopeasti. (Laurén & Nordman 1987: 53).

Kaikkia minilektejä yhdistää stereotypia. Se johtuu osittain siitä, että tietyn minilektin esitystavalle ja rakenteelle on useimmissa tapauksissa olemassa selviä normeja. Minilektin käyttäjä on aihealueensa ammattilainen ja hallitsee sen normit täysin. Käyttäjä tietää, että vastaanottajalla on samat normitiedot ja myös samat odotukset normien noudattamisesta. Lähettäjän ja vastaanottajan yhteinen tieto mahdollistaa sen, että yhteiset ja itsestään selvät tiedot voidaan jättää pois. Stereotypia voi ilmetä ohjeen tekstin rakenteessa, sanastossa ja lauserakenteessa. Joissakin minilekteissä stereotypiaa esiintyy kaikilla kyseisillä tasoilla, toisissa taas vain yhdellä tasolla. (Nordman 1994: 38.) Seuraavana tarkastelen tarkemmin näillä tasoilla esiintyvää stereotypiaa.

3.2.1 Rakenteellinen stereotypia

Tekstin rakenteen stereotyypisyys voidaan yhdistää useimpiin minilekteihin. Rakenteella tarkoitetaan mitä osakomponentteja tekstiin sisältyy ja mihin järjestykseen ne on aseteltu. Puhutuissa teksteissä, kuten jalkapalloilijoiden viestinnässä jalkapallokentällä ja sen ulkopuolella, viestintätilanne sallii enemmän joustavuutta. Kirjoitetuissa minilekteissä pyrkimys rajoittaa ja lyhentää tekstiä näkyy kuitenkin yleensä tekstin rakenteessa. Tärkein syy tähän pyrkimykseen on se, että viestinnän osapuolilla on laaja yhteinen tuntemus aihealueelta, koska he ovat molemmat

useimmiten saman alueen ammattilaisia. Tästä syystä minilektin teksteissä kontekstin esittämisen tarve on hyvin pieni. Monet minilektit ovat myös konservatiivisia. Uusien tekstien laadinnassa käytetään vanhoja malleja. (Nordman 1994: 38–39.)

Nordman (1994: 39) toteaa, että esimerkiksi säätiedotusten rakenne on stereotyyppinen, mutta stereotypia riippuu myös lähteestä, jossa tiedotus on julkaistu. Tämä tarkoittaa sitä, että yhden sanomalehden säätiedotus poikkeaa rakenteellisesti hieman toisen sanomalehden säätiedotuksesta. Neule-, virkkauksen- ja kudontaohjeiden rakenne on kuitenkin hyvin samanlainen julkaisulähteestä riippumatta. Sama koskee myös ruokaohjeita, joissa eri kielten välillä on nähtävissä eroja, mutta eroja ei ilmene kovin paljon juuri rakenteessa. Nordman kirjoittaa myös, että perusrakenne on suhteellisen vakaa erityisesti saman kielialueen teksteissä, mutta ohjeiden välillä esiintyy joitakin julkaisulähteestä riippuvia eroja.

Pörssitiedotteista Nordman (1994: 40) kirjoittaa, että niiden rakenteen voidaan todeta olevan stereotyyppinen kun kyseessä on saman tason tiedotteet. Eri tyyppisten tiedotteiden välillä on kuitenkin nähtävissä selviä eroja. Yhtenä pörssitiedotteen tyyppinä hän mainitsee tavallisissa sanomalehdissä julkaistavan yhteenvedon, jossa rakenteelliset erot ovat pieniä. Toinen pörssitiedotetyyppi koostuu hyvin lyhyistä mutta analyttisistä raporteista, joita julkaistaan erikoisaikakausilehdissä. Tällaisissa lehdissä julkaistujen raporttien analyttinen ote sallii enemmän joustavuutta.

3.2.2 Syntaktinen stereotypia

Syntaktista eli lauserakenteellista stereotypiaa ohjaavat sekä tekstin sisältö että sen funktio. Minilektin kielioppi voi olla niin stereotyyppistä, että teksti voidaan kokea jopa kieliopillisesti virheelliseksi. Kieliopillinen stereotypia ilmenee useimmiten lauseopillisella tasolla. Minilekti edustaa usein tietynlaisia lauseita suosivaa tyyliä. Minilekteissä esiintyy esimerkiksi usein epätäydellisiä lauseita, joista puuttuu joko predikaatti tai subjekti, ja joskus jopa molemmat. Tällaisia lausefragmentteja esiintyy

etenkin mainostavissa esiteteksteissä. (Nordman 1994: 40–41). Tällaista esitystapaa saatetaan joskus käyttää myös neuleohjeissa.

Joissakin minilekteissä, kuten käyttöohjeissa, ruokaohjeissa ja neuleohjeissa, imperatiivin käyttö on hyvin yleistä. Nordman toteaa kuitenkin, että eri kielten välillä esiintyy eri käytäntöjä minilektien tekstien muotoilussa. Esimerkiksi ruotsinkieliset ruokaohjeet, ja luultavasti suomenkielisetkin, suosivat imperatiivia. Tanskankielisissä ruokaohjeissa käytetään puolestaan passiivia ja ranskankielisissä imperatiivia tai infinitiivia. Keskusteleva ote, kysymykset ja tunteita ilmaisevat lauseet ovat kirjoitetuissa minilekteissä harvinaisia. On myös yleistä, että niitä ei esiinny ollenkaan. Tämä johtuu siitä, että minilekteissä suositaan suoraa ja tiedottavaa esitystapaa. Passiivimuodot ja persoonattomat esitystavat ovat sen sijaan tavallisia, mutta on myös olemassa minilektejä, joissa passiivia ei käytetä ollenkaan. Minilekteissä käytetään yleensä hyvin rajallista määrää eri lausetyyppejä ja on tavallista, että tiettyssä minilektissä suositaan tiettyä lausetyyppiä ja vältetään toista. (Nordman 1994: 40–41.)

Nordman (1994: 43) toteaa, että useimmissa minilekteissä myös aikamuodon käyttö on rajoittunutta. Säättiedotuksissa käytetään yleensä preesenssiä, kun taas pörssitiedotteissa liikutaan menneessä ajassa. Erilaisissa käyttöohjeissa ei käytetä lainkaan imperfektiä. Myös neuleohjeet voidaan sijoittaa tähän kategoriaan, koska myös niissä liikutaan nykyhetkessä ja ohjataan tulevaa.

3.2.3 Leksikaalinen stereotypia

Minilektin sanaston laajuus riippuu sen käsittämän aihealueen laajuudesta. On tyypillistä, että minilektien sanasto on hyvin suppea. Ääriesimerkkinä suppeasta sanastosta Nordman mainitsee partituurin kielen, jossa minilekti koostuu symboleista ja pääasiassa italiankielisistä termeistä (esim. *allegretto* eli melko iloisesti). Suurta variaatiota esiintyy taas käyttöohjeissa, esitteissä ja yritysten vuosikertomuksissa. (Nordman 1994: 42–43.)

Nordman (1994: 43) kirjoittaa, että minilekteissä esiintyy usein tiettyjä stereotyyppisiä substantiiveja ja verbejä, jotka liittyvät minilektin rajoitettuun sisältöön. Niillä on myös tietty merkitys omassa minilektissään. Myös adjektiivien ja adverbien määrä on rajoitettu. Joissakin minilekteissä tiettyä sanaluokkaa, esimerkiksi adjektiiveja, ei välttämättä käytetä olleenkaan. Minilektissä saatetaan käyttää myös hyvin pientä määrää tiettyyn sanaluokkaan kuuluvia sanoja. Adjektiivien osalta esimerkiksi sää tiedotuksissa esiintyy voimakkuuteen viittaavia ilmauksia, kuten *heikko – kohtalainen – kova* sekä sääolosuhteita kuvaavia ilmauksia, kuten *kylmä – lämmin, pilvinen – aurinkoinen – selkeä*. Neuleohjeissa yleisistä adjektiiveista Nordman mainitsee suuntaa merkitsevät ilmaukset, kuten *oikea – vasen, eteen – taakse* sekä väriä ilmaisevat adjektiivit.

Manuaalit ja käyttöohjeet sisältävät usein järjestykseen liittyviä sanoja ja ilmaisuja, kuten *sitten, tämän jälkeen, ensin*. Tällaiset sanat ja ilmaukset toimivat kappaleita ja virkkeitä sidostavina konnektoreina. (Nordman 1994: 44.) Tällaisia konnektoreita esiintyy usein myös neuleohjeissa. Niiden voidaan myös katsoa helpottavan etenemistä tekstissä ja ohjeessa.

Myös minilektissä esiintyvät *termit* liittyvät sanastolliseen stereotypiaan. Laurén & Nordman (1987: 79–80) toteavat, että termejä muodostetaan silloin, kun tietylle erikoiskielen käsitteelle etsitään ilmaisu. Termejä saatetaan muodostaa yleiskielen sanan tai ilmaisun pohjalta, jota aletaan käyttää tietyn erikoisalan terminä. Saman teknolektin termiä ei voida käyttää useissa eri merkityksissä ja yhteen ja samaan merkitykseen ei voida viitata useilla eri termeillä. Laurén & Nordmanin (1987: 81) määritelmän mukaan *termi* on tietyn erikoisalan käsitteen kielellinen ilmaisu. Termien tunnistaminen vaatii, että lukijalla on tuntemusta erikoisalalta. Yhtenä minilektin kriteerinä Laurén & Nordman (1987: 51) mainitsevat myös sen, että termien on oltava vakiintuneita.

3.3 Tekstilaji käsitteenä ja sen suhde minilektin käsitteeseen

Heikkinen, Voutilainen, Lauerma, Tiililä ja Lounela (2012: 3) toteavat, että genret, eli tekstilajit, ovat olennaisia keskinäisessä kanssakäymisessämme. Ne ohjaavat, miten toimimme erilaisissa tilanteissa ja miten tulkitsemme toistemme kielellistä ja muuta käyttäytymistä. Tekstilajin määritelmiä löytyy lähes yhtä monta kuin käsitteiden määrittelijöitäkin (Heikkinen 2000: 6). Eri tutkijoiden esittämät määritelmät ovat usein osittain päällekkäisiä ja keskenään kilpailevia (Ledin 2001: 4). Usein lainattu määritelmä on John Swalesin ajatus siitä, että tekstilaji on sellainen tekstien joukko, jolla on yhteisiä kommunikatiivisia päämääriä. Tekstilaji on kielenkäytön tapa, jolla saadaan aikaan tietynlaisia asioita. (Heikkinen 2000: 66.)

Hellspingin ja Ledinin (1997: 24) mukaan genre on sosiaaliseen toimintaan vakiintunut teksti ja että saman genren tunnistavat ja käyttävät muodostavat viestintäyhteisön. Myös Saukkonen (2001: 64) toteaa, että tekstilaji on olemassa vain silloin, kun kieliyhteisö pystyy tunnistamaan sen ja kun viestijä voi luottaa siihen, että vastaanottajat pystyvät tulkitsemaan viestin oikein. Tekstilajinormi perustuu siis kussakin kulttuurissa lähettäjän ja vastaanottajan yhteiseen tietoon.

Ledin (2001: 14) käyttää termiä diskurssiyhteisö ja toteaa, että se on sosiaalinen ryhmä, jolla on yhteisiä tavoitteita ja joka hallitsee joukon viestinnän ehtoja määrääviä tekstilajeja. Tällainen diskurssiyhteisö on esimerkiksi työpaikka. Kun neuleohjeita ajatellaan tekstilajina, viestintä- tai diskurssiyhteisön muodostavat ohjeen kirjoittaja sekä sen lukija, eli neuloja, joka lukee ja tulkitsee ohjetta. Tässä yhteydessä vaatimuksena siis on, että ohjeen kirjoittaja ja lukija ymmärtävät toisiaan. Yhdessä neuleohjeen kirjoittaja ja lukija muodostavat diskurssiyhteisön, jossa molemmat osapuolet ymmärtävät neuleohjeen kieltä.

Kun tekstilaji ymmärretään kielenkäytön tapana, jolla saadaan aikaan tietynlaisia asioita, voidaan puhua esimerkiksi kirjallisuuden tekstilajeista, opetuksen tekstilajeista ja populaarisen kirjoituksen tekstilajeista. Jälkimmäisen kategorian tekstilajeja ovat esimerkiksi manuaali, sanomalehtiartikkeli, reportaasi ja resepti. (Heikkinen 1997: 66.)

Myös neuleohjeet voidaan luokitella tähän samaan kategoriaan, koska niiden funktio on sama kuin esimerkiksi manuaalin ja reseptin, jotka ovat myös eräänlaisia ohjeita.

Tekstilajin käsitteeseen liittyy myös vahvasti käsite tekstityyppi. Tästä johtuen nämä kaksi käsitettä myös sekoitetaan toisiinsa. Tekstilajit perustuvat pitkälti prototyyppeihin käsityksiin, kun taas tekstityypit erotetaan määrityksellisinä piirteinä. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi *deskriptiivinen* (kuvaileva), *narratiivinen* (kertova), *ekspositorinen* (erittelevä), *argumentoiva* (perusteleva) ja *instruktiivinen* (ohjaileva) tekstityyppi. (Ledin 2001: 9; Hellspong & Ledin 1997: 22–23) Tekstityyppien luokitus perustuu muun muassa tekstien sosiaalisiin funktioihin eri tilanteissa. On esimerkiksi selvää, että deskriptiivistä tekstityyppiä voidaan käyttää eri sosiaalisissa funktioissa, esimerkiksi argumentoinnissa, viihdyttämisessä ja tiedottamisessa. On myös tavallista, että yksi tekstilaji sisältää useita tekstityyppejä ja että eri tekstilajit sisältävät samaa tekstityyppiä. Esimerkiksi journalistisissa tekstilajeissa deskriptiivistä tekstityyppiä saattaa esiintyä vaihtelevissa määrin kaikissa tekstilajeissa. Uutisteksti on tyypillisesti narratiivinen eli kertova, kun taas pääkirjoituksen ja mielipidekirjoituksen tekstilajit ovat usein argumentoivia. (Ledin 2001: 10.)

Minilekti-käsitettä ei ole juurikaan käytetty suomenkielisissä tutkimuksissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei minilektejä ole tutkittu. Suomenkieliset tutkimukset perustuvat nimittäin tekstilajeihin, joiden alle sijoittuu muita tarkemmin rajattuja tekstilajeja. Minilektin ja tekstilajin käsitteiden vertailusta voidaan todeta, että kaikki minilektit ovat tekstilajeja, mutta on epäselvää, täyttävätkö kaikki tekstilajit minilektin kriteerit. Käsitteet sijoittuvat hyvin lähelle toisiaan, mutta minilektikäsitteen kriteereitä voidaan pitää tekstilajin määritelmää tiukempina. Sekä minilektien että tekstilajien ymmärtäminen perustuu viestintäyhteisöön eli siihen, että molemmat osapuolet, lähettäjä ja vastaanottaja, ymmärtävät toisiaan.

Sekä minilektejä että tekstilajeja voi esiintyä sekä erikoiskielessä että yleiskielessä, mutta minilektit saattavat muodostaa pienempiä ja tarkemmin rajattuja ryhmiä. Kuten totesin aiemmin, minilekteille on asetettu melko tiukat kriteerit niin tekstin rakenteen, lauserakenteen kuin sanastonkin osalta. Jos tekstilajin tai genren käsitettä tarkastellaan

yleiskielisellä tasolla, silloin kun sillä tarkoitetaan esimerkiksi yleiskielistä uutistekstiä, voidaan sanoa, että kyseessä on tekstilaji, muttei minilekti. Voidaan sanoa, että tekstilaji on käsitteenä laajempi ja että käsitteen kriteerit eivät ole yhtä tiukkoja kuin minilektille asetetut kriteerit.

3.4 Minilektitutkimus

Minilektitutkimus on kiinnostanut tutkijoita erityisesti kolmesta syystä. Alan tutkimus on ensinnäkin mielenkiintoista itse erikoiskielen kannalta, ja minilektit tarjoavat pieniä ja selvästi rajattuja erikoiskielen tutkimuksen alueita. Laurén & Nordman (1987: 59) mainitsevat myös, että minilektien rajallinen sanasto ja kielioppi ovat herättäneet kiinnostusta konekääntämisen alalla.

Suomessa genrejä – ja myös minilekteiksi tulkittavia tekstilajeja – on tutkittu laajasti Kotimaisten kielten keskuksen erilaisissa tekstilajihankkeissa. Hankkeissa on myös julkaistu erilaisia tekstilajeja käsitteleviä teoksia. Esimerkiksi Vesa Heikkisen, Pirjo Hiidenmaan ja Ulla Tiililän teoksessa *Teksti työnä, virka kielenä* (2000) käsitellään virkatekstejä, kuten päätöksiä, suunnitelmia ja esityslistoja. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisema laaja teos *Genreanalyysi* (2012) toimii tekstilajitutkimuksen käsikirjana ja sisältää virkakielen tekstilajien tarkastelujen lisäksi myös esimerkiksi aprillipilojen ja kuolinilmoitusten tekstilajien tarkasteluita. (Heikkinen et al. 2000, Heikkinen et al. 2012.) Heikkisen toimittamassa teoksessa *Kielen piirteet ja tekstilajit – vaikuttavia valintoja tekstistä toiseen* (2009) on puolestaan tarkasteltu etenkin vaikuttavaa kielenkäyttöä esimerkiksi mainoksissa, verkkoteksteissä ja uudenvuodenpuheissa.

Landqvist (1996) on tutkinut lehtien kontakti-ilmoituksia Nordmanin minilektiteorian valossa. Nordman (1994: 23) toteaa, että minilekti saattaa joissakin harvoissa tapauksissa esiintyä myös erikoiskielen ja teknolektin ulkopuolella. Landqvist (1996: 125) toteaaakin, ettei kontakti-ilmoitusten minilektiä voida asettaa mihinkään erikoiskieleen, koska lähettäjä ei voida pitää minkään tietyn alan ammattilaisena.

Kontakti-ilmoitukset perustuvat siis yleiskieleen ja Landqvistin tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, voidaanko kontakti-ilmoitukset määrittää minilektiksi, vaikka ne eivät täytä perinteisiä minilektille asetettuja kriteereitä, eli vaikka ne eivät perustu tietyn alan erikoiskieleen.

Tutkimuksessaan Landqvist on kiinnittänyt huomiota kontakti-ilmoitusten stereotyyppisiin piirteisiin tekstitasolla, lausetasolla sekä sanastollisella tasolla. Johtopäätöksensä Landqvist (1996: 134–135) toteaa, että kontakti-ilmoituksilla on yhteisiä piirteitä Nordmanin minilekteille asettamien kriteereiden kanssa, mutta niissä esiintyy myös eroavia piirteitä. Landqvistin mukaan kontakti-ilmoituksia voidaan pitää minilektin kandidaattina, mutta aihe vaatisi lisätutkimuksia, sekä minilekteistä yleensä että juuri kontakti-ilmoituksista.

Kuten totesin jo aiemmin, minilekti-termiä ei ole käytetty laajemmin suomenkielisessä tekstilajitutkimuksessa. Joissakin pro gradu -tutkielmissa, etenkin Vaasan yliopistossa, on kuitenkin käsitelty myös Nordmanin minilekti-teoriaa. Kirsi Kasurinen Vaasan yliopistosta on tutkinut keittokirjojen ruokaohjeita pro gradu -työssään *Syntax i svenska kokböcker från början av seklet och från 1980-talet* (1991). Tutkielmassaan Kasurinen on tarkastellut 1900-luvun alussa ja 1980-luvulla julkaistujen keittokirjojen lauserakennetta ja tutkinut miten ruokaohjeiden lauserakenne on muuttunut ajan saatossa. Kasurisen tutkielmaan palaan tulosten tarkastelun yhteydessä, koska hänen huomionsa saattavat olla mielenkiintoisia myös neuleohjeiden osalta.

Muita Vaasan yliopistossa laadittuja pro gradu -tutkielmia, joissa on myös pohdittu minilekti-käsitettä, ovat esimerkiksi Taru Suutarin tutkimus suomen- ja riikinruotsalaisista asuntoilmoituksista *Rikssvenska och finlandssvenska bostadsannonser i ett syntaktiskt och lexikaliskt perspektiv* (2012). Suutari on tarkastellut asuntoilmoitusten rakennetta lause- ja sanastotasolla ja käyttänyt Nordmanin minilektiteosta vertailuaineistonaan. Ulrika Lundqvistin tutkimus *Tositarkoituksella – Suomen- ja ruotsinkielisten virtuaalisten kontakti-ilmoitusten vertailua* (2009) käsittelee puolestaan verkossa julkaistuja suomen- ja ruotsinkielisiä kontakti-ilmoituksia, niiden rakennetta ja eroja. Lundqvist on tutkinut etenkin millaisia adjektiiveja ilmoituksissa

käytetään kuvaamaan itseään ja henkilöä, jota ilmoituksessa haetaan. Lundqvistin tutkimus keskittyy kuitenkin lähinnä sosiolingvistiseen näkökulmaan.

Kuten totesin jo aiemmin, neuleohjeista ei ole tehty laajempia minilektitutkimuksia. Nordman (1994: 106) toteaa, ettei neuleohjeiden tutkimukselle löydy vertailuaineistoa, koska neuleohjeiden tekstilajista ei ole juurikaan tehty tutkimuksia. Yli kaksikymmentä vuotta myöhemminkin voidaan todeta, ettei neuleohjeista löydy edelleenkään juurikaan tekstilajitutkimuksia. Suomessa neuleohjeita on kuitenkin tutkittu eri näkökulmista muutamissa pro gradu-töissä. Pro gradu -tutkielmassaan *Suomen- ja saksankieliset neuleohjeet teknisen viestinnän näkökulmasta* Sonja Hämeenoja (2011) on tutkinut neuleohjeita teknisen dokumentaation laatimisohjeiden näkökulmasta ja niiden ymmärrettävyyden ja lukijaystävällisyyden kannalta. Hämeenoja pohtii myös sitä, voidaanko neuleohjeiden kieltä pitää erikoiskielenä vai pohjautuuko kieli lähinnä yleiskieleen. Hämeenoja mainitsee Nordmanin minilektikäsitteen, mutta hän pohtii neuleohjeiden kieltä lähinnä erikoiskielenä, eikä ota tarkempaa kantaa siihen, voidaanko neuleohjeet määritellä sellaiseksi minilektiksi, joka ei perustu tieteelliseen erikoiskieleen, vaan käsityön kieleen.

Raportissaan *Kokböcker* Karin Mårdsjö (2001) on tarkastellut keittokirjoja ja niiden ajallista muutosta 1700-luvun puolivälistä 1900-luvun alkuun. Neuleohjeiden osalta on mielenkiintoista huomioida Mårdsjön tutkimus, koska ruokaohjeiden ja neuleohjeiden minilektit ovat monessa mielessä lähellä toisiaan. Lisäksi molemmat pohjautuvat suulliseen perinteeseen ja taitoon, joka opittiin yhdessä toisten ihmisten seurassa. Ruokaohjeet ovat kuitenkin mahdollisesti vanhempi tekstilaji kuin neuleohjeet. Keittokirjan tapaisia kokoelmia on säilynyt Ruotsissa 1600-luvulta saakka (Mårdsjö 2001: 5–6). Mårdsjö kirjoittaa, että varhaiset keittokirjat sisälsivät kuitenkin myös muita kotitalouden hoitoon liittyviä ohjeita, kuten värjäysohjeita ja kudontaohjeita kangaspuille – ehkäpä myös neuleohjeita.

Tutkimuksessaan Mårdsjö on tarkastellut muun muassa keittokirjojen ruokaohjeiden kielellistä, rakenteellista ja graafisen muodon muuttumista ja intertekstuaalisuutta, eli viittauksia muihin ruokaohjeisiin, sekä auktoriteettia. Mårdsjön tutkimuksessa

mielenkiintoista on etenkin se, että hän toteaa, että varhaisempien keittokirjojen tekstit sisältävät enemmän suulliseen traditioon perustuvia piirteitä. Yhdessä keittokirjassa ohjeistus tapahtuu jopa dialogin muodossa, kahden ihmisen välisenä keskusteluna. Mårdsjö toteaa, että ajallisessa tarkastelussa ruokaohjeet muuttuvat tällaisesta enemmän suulliseen traditioon pohjautuvasta viestinnästä enemmän kirjallisen tradition suuntaan, esimerkiksi graafisen muodon ja mittojen ilmaisemisen tarkkuuden osalta. Samalla muutosta ei ole tapahtunut kovin paljon ja lisäksi se on tapahtunut hitaasti. (Mårdsjö 2001: 71–74).

Suulliseen traditioon viittaavana piirteenä Mårdsjö (2001: 62–63) mainitsee myös esimerkiksi kontekstin tai sen vähäisyyden. Myös vanhemmissa ruokaohjeissa vastaanottajan oletetaan tietävän tiettyjä ruoan valmistukseen liittyviä asioita. Mårdsjö (2001: 74) arvioi lopuksi, että ruokaohjeiden yhtenäisen muodon ja ajallisen muutoksen vähäisyyden ja hitaasti tapahtuneiden muutosten syynä saattaa olla se, että ohjeiden kirjoittaminen on vaikea laji, jossa on kyseessä hyvin monimutkaisesta viestintätehtävästä. Faktat on esitettävä ymmärrettävästi ja havainnollisesti. Paperilla olevien sanojen, yhteen suuntaan tapahtuvan viestinnän, on korvattava puhe, katsekontakti ja mahdollisuus ohjata kädestä pitäen ja esittää kysymyksiä silloin, kun jokin on epäselvää.

4 TUTKIMUSAINEISTON TARKASTELUA MINILEKTINÄ

Tässä luvussa tarkastelen miten aineistooni kuuluvat neuleohjeet täyttävät luvussa 3 esittelemiäni minilekteille asetettuja kriteereitä. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella neuleohjeiden minilektiä typografisten piirteiden ja asettelun, tekstin rakenteen, lauserakenteen ja sanaston kannalta. Analyysini perustuu Nordmanin (1994: 106–126) esittämään minilektien tutkimusmenetelmään. Menetelmästä kerroin tarkemmin luvussa 1.3. Oma aineistoni tarjoaa myös mahdollisuuden verrata suomen- ja ruotsinkielistä aineistoa keskenään sekä omia tuloksiani Nordmanin tuloksiin. Nordman käsittelee neuleohjeiden tarkastelun yhteydessä myös typografisia piirteitä ja tekstin asettelua, mutta ei kuitenkaan mainitse kyseistä osa-aluetta käsitellessään minilektien stereotyyppisiä piirteitä (ks. luku 3.2). Stereotyyppiä saattaa kuitenkin ilmetä myös tällä osa-alueella, joten se sisältyy myös omaan tarkasteluuni.

Nordmanin tulosten lisäksi vertaan neuleohjeiden lauserakennetta ja sanastoa myös muiden suomen- että ruotsinkielisten tekstianalyysien tuloksiin. Vertailuaineistona käytän suomen kielen osalta Heikkisen ym. (2001) Parole-korpukseen sekä Niemikorven (1996) Oulun korpuksen tarkasteluun perustuvia lukuja. Ruotsin kielen osalta vertailulukuina käytän Nordmanin (1994) lisäksi myös Westmanin (1974) tutkimuksen lukuja. Vertailuaineistosta kerroin tarkemmin luvussa 1.3 Menetelmä.

Olen jakanut aineistoni neuleohjeet neljään ryhmään. Ryhmään No kuuluu 5 Novita Oy:n julkaisemaa ohjetta, ryhmään Tt 5 Tekstiiliteollisuus Oy:n ohjetta, ryhmään Jg 5 Järbo Garn Ab:n ohjetta ja ryhmään Gg 5 Garngrossisten Ab:n ohjetta. Neuleohjeet on numeroitu ryhmiensä mukaan. Ryhmät ja ohjeiden numerointi ilmenee taulukosta 1. Taulukosta ilmenee myös kunkin ohjeen pituus sanoina. Sanamäärät ilmoitetaan sulkeissa ohjeen lyhenteen jälkeen. Käsitelen suomen- ja ruotsinkielisiä aineistoja rinnakkain, ja olen kääntänyt ruotsinkielisestä aineistosta peräisin olevat esimerkit suomeksi. Seuraavassa luvussa, jossa tarkastelen analyysini tuloksia, palaan niiden välillä mahdollisesti havaitsemiini eroihin ja muihin huomioihin. Lisäksi palaan Nordmanin tutkimukseen ja vertaan omia tuloksiani hänen tuloksiinsa.

Taulukko 1. Aineistoon kuuluvien neuleohjeiden julkaisijat sekä neuleohjeiden analyysissa käytetyt lyhenteet. Sulkeissa ohjeiden pituudet sanoina

Yritys	Suomenkieliset ohjeet		Ruotsinkieliset ohjet	
	Novita Oy	Tekstiili-teollisuus Oy	Järbo Garn Ab	Garngrossisten Ab
	No1 (537)	Tt1 (227)	Jg1 (317)	Gg1 (248)
	No2 (377)	Tt2 (135)	Jg2 (228)	Gg2 (151)
	No3 (289)	Tt3 (131)	Jg3 (701)	Gg3 (193)
	No4 (324)	Tt4 (263)	Jg4 (252)	Gg4 (228)
	No5 (279)	Tt5 (311)	Jg5 (268)	Gg5 (395)

Kuten taulukosta 1 ilmenee, aineistoni neuleohjeiden pituudet vaihtelevat selvästi myös ryhmien sisällä. Vaihtelu johtuu useista tekijöistä, kuten ohjeen laatijasta tai julkaisijasta. Pituuteen vaikuttaa myös ohjeeseen sisältyvät työvaiheet, eli jos lapasten malli on monimutkaisempi, ohjeeseen sisältyy myös enemmän työvaiheita.

Analyysini yhteydessä tarkastelen lyhyesti myös varsinaista tutkimusaineistoani suhteessa vanhempaan vuonna 1943 julkaistuun lapasten neuleohjeeseen, joka esitetään liitteessä 1. Liitteessä 2 ja 3 esitetään puolestaan esimerkit aineistoon kuuluvista suomen- ja ruotsinkielisistä ohjeista. Esimerkkien tarkoituksena on etenkin havainnollistaa aineistoni neuleohjeiden rakennetta.

4.1. Typografiset piirteet ja tekstin asettelu

Kaikissa suomenkielisissä neuleohjeissa lapasten otsikko tai nimi on erotettu muusta tekstistä lihavoimalla tai suuremmalla fontilla. Otsikko koostuu joko lapasten nimestä tai lapasten kuvauksesta ja niissä käytetystä langasta. Ryhmän No otsikot ovat tyyppiä *Kirjoneulelapaset Novita 7 Veljestä ja 7 Veljestä Polaris* ja ryhmän Tt otsikoissa lapasille on annettu nimi, esimerkiksi *Mistelilapaset* ja *Joululapaset*. Ruotsinkielisissä ohjeiden ryhmässä Jg otsikot ovat muodossa *Klassiska tumvantar* (su. klassiset lapaset) ja *Lovikkavantar till hela familjen* (su. Lovikka-lapaset koko perheelle). Ryhmän Gg ohjeissa yläotsikkona käytetään langan nimeä, esimerkiksi *San Francisco* tai *Lowisa el*.

Mini Lovikka ja alaotsikkona esimerkiksi *Tumvantar* (su. lapaset) ja *Färgglada vantar* (su. värikkäät lapaset).

Kaikissa paitsi yhdessä suomenkielisessä ohjeessa käytetään myös väliotsikoita, jotka on lihavoitu tai erotettu tekstistä erilaisella fontilla. Väliotsikot kertovat minkä lapasen osan neulomista tekstikappale käsittelee, esimerkiksi *Peukalo* ja *Oikean käden lapanen*. Väliotsikoiden käytön osalta poikkeuksen muodostaa ohje Tt3, jonka laatijaksi ilmoitetaan suunnittelijan nimen lisäksi Taito Etelä-Pohjanmaa. Ohje ei siis ole yrityksen oma, vaan suunnittelija on laatinut sen Taito Etelä-Pohjanmaalle, joka on kansalliseen Taitoliittoon kuuluva alueellinen käsityöyhdistys (Taitoliitto 2018). Tämä selittää todennäköisesti sen, että ohjeen asettelu poikkeaa muista ryhmän neuleohjeista.

Myös ruotsinkielisten ohjeiden otsikot on erotettu muusta tekstistä lihavoimalla, versaaleilla ja suuremmalla fontilla. Ryhmän Gg ohjeilla ei ole kovin yhtenäistä ilmettä. Otsikot ja väliotsikot on merkitty eri tavoin kaikissa ohjeissa ja yksi ohje (Gg5) poikkeaa muista myös siten, että teksti koostuu kahdesta palstasta. Ryhmän ohjeissa ei ole myöskään käytetty yhtä paljon väliotsikoita kuin muissa aineistoni ohjeissa. Ryhmän ohjeet ovat asettelultaan ja typografisten piirteiden osalta yksinkertaisempia kuin muut aineiston ohjeet. Ryhmän Jg ohjeet noudattavat kaikki samaa ilmettä. Kaikki otsikot ja väliotsikot noudattavat typografisten piirteiden ja asettelun osalta samaa kaavaa. Väliotsikot on aseteltu sivun vasempaan reunaan.

Kaikissa ryhmän No ja kahdessa ryhmän Jg ohjeissa käytetään lihavoitua ilmoittamaan tärkeistä kohdista itse työohjeen sisällä, jolloin lukijan on helpompi seurata tekstin eri osia, kuten esimerkissä 1 ja 2. Sanan *kärkikavennukset* lihavoitua esimerkissä 1 auttaa neulojaa löytämään oikean kohdan tekstistä silloin, kun hän tarvitsee lapasen kärjen neulomista koskevia ohjeita.

- (1) Kun olet neulonut 3,5(4) cm tai peukalon kynnestä näkyy puolet, tee **kärkikavennukset** neulomalla jokaisen puikon lopussa 2 s oikein yhteen, kunnes työssä on jäljellä 4 s. (No4).

- (2) Stickas som höger, men markeringen för tummen görs över de 4 (5) 5 (6) 7 **sista** m på varvet. (Jg5)
(su: Neulotaan kuten oikean käden lapanen, mutta peukalo neulotaan kerroksen 4 (5) 5 (6) 7 **viimeisten** silmukoiden yli.)

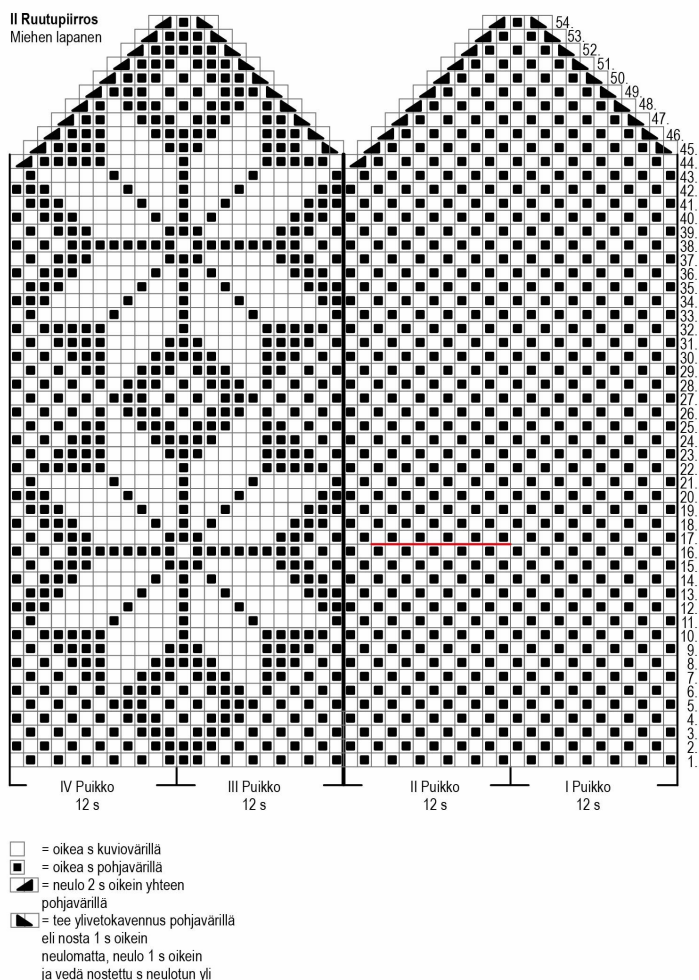
Myös liitteenä 1 olevassa vanhemmassa neuleohjeen tekstissä on käytetty korostuskeinoja. Otsikko *Tytön kinnas* on esitetty versaaleilla ja suuremmalla fontilla. Ohjetekstissä on kursivoitu tärkeitä kohtia ja sanoja, kuten *värit*, *kuvion leveys*, *piikkoja* ja *vaihdetaan*.

Kaikkien ohjeiden yhteydessä on julkaistu myös valokuva valmiista lapasista. Kuvassa 2 on esimerkki aineistoon sisältyvän neuleohjeen yhteydessä julkaistusta valmiiden lapasten kuvasta ohjeesta Jg3. Suurimmassa osassa ohjeita valmiista lapasista esitetään kokonaisen sivun kokoinen valokuva, jolloin ohjeteksti alkaa vasta seuraavalla sivulla. Poikkeuksen muodostaa ryhmän No ohjeet, joissa lapasten kuva on liitetty ohjesivun toiseen yläreunaan. Ryhmän verkkosivuilla julkaistaan kuitenkin myös suurempia kuvia valmiista lapasista.

Kuva 2. Esimerkki aineiston ohjeissa esiintyvistä valokuvasta valmiista lapasista. Kuva on ohjeesta Jg3 (Järbo Garn Ab 2018)

Ohjeista löytyy lapasia esittävien valokuvien lisäksi myös muita kuvia ja kuvioita. Joistakin ohjeista löytyy ruutupiirros, josta neuloja näkee neuleessa käytetyn kuvion mallikerran. Ruutupiirrosta käytetään aineistoni ohjeissa myös palmikkoneuleen yhteydessä (ks. liite 2).

Kuva 3. Kirjoneulelapasten ruutupiirros, jossa on käytetty symboleita kuvaamaan eri värejä sekä kärjessä tehtäviä kavennuksia, ohje No3 (Novita Oy 2018)

Kuten kuvasta 3 näkyy, ruutupiirroksissa on käytetty erilaisia symboleita, joille löytyy myös selitykset piirroksen alta. Symboleita on käytetty ilmaisemaan esimerkiksi neuleessa käytettyjä eri värejä, erilaisia kavennuksia sekä oikeita ja nurjia silmukoita. Ruutupiirroksia on kaikissa ohjeissa, joissa on käytetty palmikko- tai kuvioneulontaa, eli neulottu kuviota kahdella värillä. Ruutupiirroksiset puuttuvat ohjeista Tt4 ja Gg2 ja Gg4, mutta kyseiset ohjeet ovat myös muita ohjeita yksinkertaisempia eikä ruutupiirroksia tarvita. Liitteenä 2 olevassa aineistoon kuuluvassa neuleohjeessa *Palmikkolapaset Novita Joki* (No1) sisältyy myös palmikkokuvion ruutupiirros.

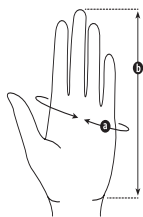
Maallikon silmään ruutupiirrokset saattavat näyttää käsittämättömiltä. Niiden tulkitseminen vaatii perehtymistä neulomiseen ja eri neuletekniikoihin. Ruutupiirrokset havainnollistavat kuitenkin ohjetta, ja esimerkiksi kirjoneuleen selittäminen tekstin muodossa, silmukka silmukalta ja kierros kierrokselta, on monimutkaista ja vie paljon tilaa. Jos esimerkiksi kuvassa 3 esitetyn ruutupiirroksen kerroksen 53 neulominen ohjeistettaisiin sanoin, se kuulostaisi seuraavalta:

- (3) Tee ylivetokavennus pohjavärillä, neulo 1 oikein pohjavärillä, neulo 1 oikein kuviovärillä, neulo 1 oikein pohjavärillä, neulo 2 oikein yhteen pohjavärillä, tee ylivetokavennus pohjavärillä, neulo 3 oikein pohjavärillä, neulo 2 oikein yhteen.

Esimerkistä 3 ilmenee siis selvästi, että kuvioneuleen kaikkien 54 kerroksen selittäminen sanoin veisi kohtuuttomasti tilaa. Tämän lisäksi tekstin lukeminen ja ohjeessa eteneminen olisi huomattavasti hankalampaa kuin ruutupiirroksen tulkitseminen.

Myös liitteenä 1 olevassa vanhemmassa lapasten neuleohjeen yhteydessä on ruutupiirros lapasten kirjoneulekuvioista. Varsinaisen tarkasteluaineistoni neuleohjeista poiketen ruutupiirrosta ei ole laadittu siten, että se esittäisi kokonaista lapasta ja sen kuviointia (ks. kuva 3), vaan lapasten varren kuvio ja kämmenosan kuvio esitetään allekkain ja kuvatekstissä kerrotaan, että kuvion silmukkaluku on 16. Tämä tarkoittaa, että kuviota toistetaan samanlaisena koko kerroksen ympäri. Neulojan on lisäksi itse mietittävä, miten kuvio asetetaan peukalon ja kärkikavennusten kohdalla, koska tätä ei selitetä ohjeessa lainkaan.

Ohjeisiin Tt4 ja Jg1 ei sisälly ruutupiirrosta, mutta sen sijaan niissä esitetään mittakaaviot, joissa ilmoitetaan lapasten eri kokojen mitat. Kyseisissä ohjeissa on ohjeet usean eri koon lapasille, ja kaavioista neuloja voi helposti määrittää mittojen perusteella, minkä kokoiset lapaset hän tarvitsee. Ohjeen Jg1 mittataulukko esitetään kuvassa 4.

UNISEX - HANDSKAR	XS	S	M	L	XL
a) Handomkrets (cm)	18,5-19,4	19,7-20,6	20,9-21,8	21,8-22,6	22,6-23,5
a) Handomkrets (tum)	7,3-7,6	7,8-8,1	8,2-8,6	8,6-8,9	8,9-9,3
b) Handlängd (cm)	17,8-18,4	18,4-19	19-19,6	19,6-20,2	20,2-20,8
b) Handlängd (tum)	7-7,2	7,2-7,5	7,5-7,7	7,7-8	8-8,2

Kuva 4. Mittataulukko lapasten koossa XS–XL ohjeessa Jg1. Taulukosta neuloja voi tarkistaa käden ympärysmitan senttimetreinä ja tuumina sekä käden pituuden senttimetreinä ja tuumina (Järbo Garn Ab 2018)

Aineistoni neuleohjeissa esiintyy myös mainoksia, joissa mainostetaan erityisesti yrityksen myymiä ja ohjeissa käytettyjä lankoja. Kuvassa 5 esitetyt esimerkit napsautettavista kuvista, joiden kautta lukija pääsee yrityksen verkkosivustolle, löytyvät kaikista oman ryhmänsä neuleohjeista. Ensimmäinen kuva löytyy kaikista ryhmän Gg neuleohjeista ja toinen kaikista ryhmän Jg neuleohjeista. Ryhmän No ohjeiden yhteydessä lukija voi napsauttaa *Osta langat ja tarvikkeet* -linkkiä, josta pääsee suoraan yrityksen verkkokauppaan. Ryhmän Tt ohjeiden yhteydessä ei ole varsinaisia mainoksia, mutta lukija pääsee tutustumaan yrityksen tuotteisiin yrityksen verkkosivuston kautta.

Kuva 5. Esimerkkejä neuleohjeisiin sisällyvistä mainoksista (Garngrossisten Ab 2018, Järbo Garn Ab 2018)

Voidaan sanoa, että sekä ryhmän No että ryhmän Tt neuleohjeiden typografia ja asettelu noudattavat yrityksen nettisivuston yleistä ilmettä. Ryhmän No ohjeilla on hyvin yhtenäinen ilme, joka noudattaa sivuston muuta ilmettä. Sivuston ulkonäköön on panostettu ja ryhmän No ohjeissa on myös selvästi kiinnitetty erityistä huomiota

valokuvien laatuun. Myös ryhmän Jg ohjeet noudattavat yrityksen verkkosivujen muuta ilmettä ja antavat ammattimaisen kuvan. Ryhmän Gg ohjeet poikkeavat muusta aineistosta siten, että niillä ei ole kovin yhtenäistä ilmettä. Niissä käytetyt fontit ja tekstin asettelu eroavat eri ohjeiden välillä.

4.2 Tekstin rakenne

Kaikkien aineistoni suomenkielisten ohjeiden alussa kerrotaan lapasten koko, työvälineet (puikot), käytettävän langan nimi ja sen menekki grammoina. Kokojen määrä vaihtelee, joissakin lapaissa on ohje vain yhden koon lapasten neulomiselle, kuten ohjeessa No1 (liite 2), jossa kerrotaan yksinkertaisesti, että koko on *naiselle*. Ohjeessa Tt4 kokovaihtoehtoista esitetään erillinen taulukko, josta löytyy myös muita ohjeessa tarvittavia tietoja. Joissakin ohjeissa kokoa täsmennetään myös ilmoittamalla valmiin lapasen mitat.

Kaikissa suomenkielisissä ohjeissa kerrotaan myös neuletiheys, eli kuinka monta silmukkaa tarvitaan 10 senttimetriä leveään ja korkeaan mallitilkkuun. Neuletiheyden avulla neuloja voi tarkistaa tuleeko lapaista oikean kokoiset. Jos oma neuletiheys poikkeaa ohjeesta, valmiista lapaista saattaa tulla joko suuremmat tai pienemmät kuin ohjeessa. Kaikissa paitsi yhdessä (No4) suomenkielisissä ohjeissa ilmoitetaan myös ohjeen laatija, joko henkilön tai yrityksen nimenä. Yllä mainitut komponentit sisältyvät siis lähes kaikkiin suomenkielisiin ohjeisiin, mutta niiden järjestys vaihtelee kahden ryhmän välillä.

Taulukko 2. Suomenkielisten neuleohjeiden rakenteeseen sisältyvät komponentit sekä niiden järjestys eri ohjeissa.

	No1	No2	No3	No4	No5	Tt1	Tt2	Tt3	Tt4	Tt5
ALKUTIEDOT										
KOKO	1	1	1	1	1	2	2	5	5	2
MATERIAALI (lanka)	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3
TARVIKKEET (puikot)	3	3	3	3	3	4	4	3	3	4
NEULETIHEYS	5	5	5	5	5	5	5	4	4	6
SUUNNITTELIJA	6	6	6	-	6	1	1	1	1	1
MALLINEULE	4	4	4	4	4	6	6	-	-	5
TYÖOHJE										
OIKEA LAPANEN	8	9	8	8	9	9	9	8	8	9
VASEN LAPANEN	7	7	7	6	7	7	7	6	6	7
PEUKALO	9	8	9	7	8	8	8	7	7	8
VIIMEISTELY	10	10	10	9	10	-	10	-	-	10

Taulukosta 2 ilmenee, millaisia komponentteja aineiston suomenkielisiin neuleohjeisiin sisältyy. Taulukossa esitetyt komponentit sisältyvät siis lähes kaikkiin suomenkielisiin ohjeisiin, joten neuleohjeet ovat makrotasoltaan hyvin samanlaisia. Rakenteen mikrotasolla on kuitenkin enemmän vaihtelua, koska komponenttien järjestys saattaa vaihdella hieman. Neuleohjeiden mikrotason vaihtelulla ei kuitenkaan ole suurempaa merkitystä. Liitteenä 2 oleva suomenkielinen neuleohje havainnollistaa neuleohjeen tyypillistä rakennetta. Liitteen neuleohje on ohje No1 *Palmikkoneulelapaset Novita Joki*. Kuten taulukosta 2 näkyy, ryhmän No neuleohjeet ovat rakenteeltaan hyvin samanlaisia. Niiden rakenne on selvästi yhtenäisin kaikista aineistooni kuuluvista ryhmistä.

Lapasten koko, työvälineet ja lanka mainitaan myös kaikkien aineistoni ruotsinkielisten neuleohjeiden alussa. Neuletiheys ilmoitetaan neljässä ryhmän Jg ohjeessa mutta vain yhdessä ryhmän Gg ohjeessa. Myös suunnittelijan nimi mainitaan kaikkien paitsi yhden (Gg4) ohjeen alussa, joko yrityksen tai henkilön nimenä. Kuten taulukosta 3 näkyy,

komponenttien järjestys vaihtelee myös ruotsinkielisissä ohjeissa. Eroja on pääasiassa ryhmien välillä, eli saman yrityksen ohjeissa järjestys on pääasiassa sama.

Taulukko 3. Ruotsinkielisten neuleohjeiden rakenteeseen sisältyvät komponentit sekä niiden järjestys eri ohjeissa

	Jg1	Jg2	Jg3	Jg4	Jg5	Gg1	Gg2	Gg3	Gg4	Gg5
ALKUTIEDOT										
KOKO	2	2	2	2	3	2	1	1	1	2
MATERIAALI (lanka)	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1
TARVIKKEET (puikot)	3	3	3	3	4	3	3	3	2	3
NEULETIHEYS	-	-	5	5	2	-	-	-	4	-
SUUNNITTELIJA	4	4	4	4	5	4	4	4	-	4
MALLINEULE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TYÖOHJE										
OIKEA LAPANEN	5	5	6	6	6	5	5	6	5	6
VASEN LAPANEN	7	-	7	8	7	7	7	5	6	5
PEUKALO	6	6	8	7	8	6	6	7	7	7
VIIMEISTELY	-	-	9	9	9	-	-	8	8	8

Liitteenä 3 on esimerkki aineiston ruotsinkielisestä neuleohjeesta. Ohje on Jg2 *Tumvantar i Järbomönster* (su. Järbon kuviolapaset). Kuten taulukosta 3 näkyy, ruotsinkieliset ohjeet ovat makrotasoltaan hyvin samanlaisia, eli niissä esiintyy hyvin samanlaisia rakennekomponentteja. Mikrotasolla esiintyy kuitenkin enemmän vaihtelua kuin suomenkielisissä. Vaihtelua on myös jonkin verran ryhmien sisällä.

Suurimmassa osassa suomenkielistä aineistoa (8/10) ohjeen alussa ennen itse työhjetta mainitaan ohjeessa käytetyt mallineuleet, eli neuletekniikat esimerkiksi seuraavasti:

- (4) **Mallineuleet:** *joustin*: 2 oikein 2 nurin, *sileä oikea*: suljettuna neuleena kaikki kerrokset oikein, *palmikkokuvio*: ruutupiirroksen mukaan. (Tt1)

Esimerkissä 4 mallineuleen ilmoittamisen tarkoituksena on kertoa lukijalle, millaisia neuletekniikoita neuleeseen tarvitaan. Lukija voi siten helpommin nähdä millaisia taitoja neulojalta vaaditaan ja mahdollisesti päätellä, onko malli hänelle liian vaikea. Ruotsinkielisessä aineistossa mallineuletta ei ole mainittu yhtä selvästi esimerkiksi ohjeen alussa erillisen alaotsikon alla, vaan neuletekniikka selitetään tarvittaessa itse työhjeessa, kuten esimerkissä 5:

- (5) Slätstickning i rundvarv: rm alla varv. (Jg5)
(su: Sileä suljettu neule: kaikki kerrokset oikein.)

Työhjeissa esiintyviä yhteisiä rakenteellisia piirteitä ovat erilliset ohjeet lapasten varren ja kämmenosan sekä lapasten peukalon neulomiseen. Näiden osien neulomisesta kerrotaan erikseen kaikissa ohjeissa, kielestä riippumatta. Ohjeissa kerrotaan myös vasemman ja oikean lapasen erojen huomioimisesta, mikäli se on tarpeen. Oikean ja vasemman käden lapaset neulotaan yleensä toistensa peilikuvina. Yksinkertaisempien ohjeiden osalta se tarkoittaa sitä, että peukalo neulotaan lapasen toiselle puolelle. Jos lapasissa on käytetty kuvioneuletta, kuvio on neulottava toisesta suunnasta toisen käden lapasessa. Joissakin ohjeissa toisen käden lapasen neulominen selitetään perusteellisemmin kuin toisissa. Ohjeessa saatetaan myös yksinkertaisesti todeta, että toinen lapanen neulotaan ensimmäisen lapasen peilikuvana, jolloin neulojan on itse mietittävä, miten se käytännössä tehdään.

Yhdessä ohjeessa (Jg2) toisen lapasen neulomisesta ei kerrota erikseen mitään. On mahdollista, että peukalo sijoitetaan samaan paikkaan, lapasen sivuun, sekä oikean että vasemman käden lapasessa, mutta tästä ei myöskään löydy ohjeessa mainintaa. Yhdessä ohjeessa (Gg2) toisen lapasen neulomisesta todetaan yksinkertaisesti *Sticka en vante till* (su. Neulo toinen lapanen), jolloin toisen lapasen voidaan olettaa olevan samanlainen. Toisessa ryhmän Gg ohjeessa (Gg4) todetaan, että molemmat lapaset neulotaan samoin ja että peukalo sijoitetaan lapasen sivuun.

Työhjeessa esiintyviä muita aineistoni ohjeiden yhteisiä piirteitä ovat silmukoiden luonti, silmukoiden lisääminen ja kaventaminen sekä kärkikavennukset. Lapasten

viimeistely, eli esimerkiksi langanpätkien päättely ja valmiiden lapasten muotoilu höyryttämällä, mainitaan kaikissa ryhmän No ohjeissa. Ryhmien Jg, Tt ja Gg ohjeissa viimeistely mainitaan vain osassa ohjeita (ks. taulukot 2 ja 3). Kahden jälkimmäisen ryhmän ohjeissa viimeistely mainitaan kuitenkin hyvin lyhyesti, kuten esimerkeissä 6:

(6) Päättele langat. (Tt1)

Mielenkiintoisena huomiona voidaan mainita, että kaikissa suomenkielisissä ohjeissa lapasten neulominen aloitetaan vasemman käden lapasesta, kun taas suurimmassa osassa ruotsinkielisistä ohjeista aloitetaan neulomalla oikean käden lapanen. Peukalon neulominen ilmoitetaan erillisen väliotsikon alla lähes kaikissa ohjeissa. Se voidaan ilmoittaa joko ensimmäisen lapasen neulomisen jälkeen tai työohjeen lopussa molempien lapasten neulomisen jälkeen. Osassa ohjeita myös kärkikavennusten neulomisesta kerrotaan erillisen väliotsikon alla, mutta suurimmassa osassa ohjeita kärkikavennuksista selostetaan itse työohjeen sisällä.

Aineistoni neuleohjeissa voidaan siis todeta pientä vaihtelua mainitsemieni komponenttien järjestyksessä. Vaihtelulla ei kuitenkaan ole suurempaa merkitystä, vaan komponenttien järjestys on vaihtelusta huolimatta looginen ja tarkoituksenmukainen. Erot johtuvat luultavasti ohjeiden laatijasta ja yrityksen mahdollisista laatimisohjeista tai -malleista.

Liitteessä 1 olevassa vanhemmassa lapasten neuleohjeen alussa kerrotaan lyhyesti, että lapsiin käytetään paksua lankaa, josta luodaan 64 silmukkaa. Lisäksi todetaan, että ohjeessa käytetään kaksia eri vahvuisia puikkoja, mutta puikkojen kokoa ei määritellä tarkemmin. Peukalon ja kärkikavennusten neulominen mainitaan lyhyesti työohjeessa, mutta ohjeessa ei selosteta tarkemmin, miten ne tehdään. Toisen lapasen neulomisesta ei myöskään kerrota mitään. Vanhemmassa neuleohjeessa on samoja komponentteja kuin uudemmassa varsinaisessa tarkasteluaineistossa, mutta niitä on huomattavasti vähemmän ja ne on selostettu huomattavasti suppeammin ja yksinkertaisemmin.

4.3 Lauserakenne

Tässä luvussa tarkastelen aineistoni neuleohjeiden lauserakennetta; lauseiden ja virkkeiden pituuksia ja niiden muita ominaisuuksia sekä aineistoni neuleohjeille tyypillisiä piirteitä. Nordmanin (1994: 40–42) mukaan minilekteille tyypillisiä piirteitä ovat kieliopillisesti epätäydelliset lauseet ja virkefragmentit. Lauseella tarkoitetaan tässä yhteydessä sanojen ja lausekkeiden muodostamaa rakenteellista kokonaisuutta, jonka ytimenä on finiittiverbi, Ison suomen kieliopin määritelmän mukaisesti (myöh. viittauksissa VISK). Toisin sanoen lause vaatii aina verbin ja saattaa joskus koostua myös pelkästä verbistä, kuten lauseessa *Tuulee*. (VISK § 864.)

Ruotsin kielessä lauseen (ru. sats) katsotaan yleensä koostuvan subjektista ja predikaatista (Svenska Akademiens grammatik, Volym 4: Satser och meningar). Verbin imperatiivimuoto on kuitenkin hyvin yleinen neuleohjeissa, joten tässä yhteydessä katson, että subjektia ei tarvita täyttämään lauseen määritelmää. Virkkeenä käsittelen tässä yhteydessä ison alkukirjaimen ja pisteen välistä kokonaisuutta (VISK § 864), joka koostuu yhdestä tai useammasta lauseesta.

Lauserakenteen tutkimuksen ulkopuolelle jätän neuleohjeen alkuosan, jossa kerrotaan ohjeissa tarvittavasta langasta, puikoista, neuletiheydestä ja muista tiedoista. Kyseiset tiedot esitetään nimittäin luettelomuodossa, eivätkä ne yllä esittämäni määritelmän mukaan muodosta lauseita. Toisin sanoen tutkin vain itse työohjetta, jossa ohjeistetaan lapasten neulomista. Tarkasteluun olen ottanut mukaan sellaiset työohjeen osat, jossa ohjeistetaan miten lapasen varsi, kämmenosa, peukalo ja kärki neulotaan. Kyseiset osat sisältyvät kaikkiin aineistoni ohjeisiin. Jotkut aineistoni ohjeiden lapaset on kirjottu neulalla neulomisen jälkeen. Kirjontaohjeet sekä muut lapasten jälkikäsitteilyyn liittyvät ohjeet olen jättänyt tarkastelun ulkopuolelle, koska kyseisiä osia ei sisälly kaikkiin ohjeisiin.

Myös sana-käsitteen kriteerit ovat tässä yhteydessä tärkeä määrittää. Neuleohjeissa käytetään runsaasti lyhenteitä, kuten *s* (*silmukka*), *krs* (*kerros*) ja ruotsin kielessä vastaavasti *m* (*maska*), *v* (*varv*). Sanoina käsittelen myös yhdestä tai useasta kirjaimesta

koostuvia yhtä asiaa merkitseviä lyhenteitä. Sanoihin lukeutuvat myös lukusanat, mutta tapauksissa joissa ohjeessa annetaan eri kokovaihtoehtoja, olen laskenut kaikki kokovaihtoehdot yhdeksi sanaksi, kuten esimerkissä 7, jolloin ne eivät vaikuta virkkeiden ja lauseiden keskipituuksiin. Esimerkissä kursivoidut numerot ilmoittavat eri kokojen silmukkamääriä, ja ne on laskettu analyysissä yhdeksi sanaksi. Täten eri kokovaihtoehdot eivät vaikuta virkkeiden ja lauseiden pituuteen ja vertailutuloksiin. Jotkut aineistoni ohjeet käsittävät vain yhden koon lapaset, ja toisissa kokoja on useita, kuten esimerkissä 7, jossa kokoja on peräti viisi.

- (7) Lagg med st 5 upp 20 (25) 30 (30) 36 m och fördela över stickorna.
(su: Luo 20 (25) 30 (30) 36 s puikoille nro 5 ja jaa silmukat puikoille.)

Esittelen analyysini tulokset myös taulukoiden muodossa, jolloin lauseiden ja virkkeiden pituuksia ja muita lauserakenteen piirteitä on helpompi tarkastella. Suomenkielisen aineiston lauseiden ja virkkeiden pituuksien vertailuaineistona käytän Heikkisen ym. (2001) Parole-korpuksen tarkastelun sekä Niemikorven (1996) Oulun korpukseen pohjautuvan tarkastelun lukuja. Ruotsinkielisen aineiston osalta vertailuaineistona toimivat Nordmanin (1994) ja Westmanin (1974) tarkastelutulokset. Vertailuaineistoista kerroin tarkemmin luvussa 1.3 Menetelmä.

4.3.1 Virkkeiden ja lauseiden pituudet

Taulukossa 4 esitetään lauseiden ja virkkeiden keskipituudet suomenkielisten ohjeiden osalta. Olen tarkastellut erikseen sanoja/lause, lauseita/virke ja sanoja/virke. Heikkisen ym. (2001) ja Niemikorven (1996) aineistoa koskevissa tiedoissa ei ole ilmoitettu lauseiden määrää virkkeessä, joten kyseinen tieto puuttuu vertailuaineistosta. Westman (1974) on tarkastellut pelkästään virkkeiden sanamäärää, joten ruotsinkielisen aineiston vertailuluvut puuttuvat muilta osin.

Taulukko 4. Sanoja/virke, lauseita/virke ja sanoja/lause keskimäärin suomenkielisen aineiston neuleohjeissa. Vertailuna Heikkisen ym. (2001) ja Niemikorven (1996) tarkastalujen tulokset

Neuleohjeet	Suomenkielinen aineisto, keskim.	Heikkinen ym.	Niemikorpi
sanoja/virke	12,2	11,1	12,9
lauseita/virke	2,1	-	-
sanoja/lause	6,0	6,8	7,0

Kuten taulukosta 4 ilmenee, neuleohjeiden lauseiden ja virkkeiden keskipituudet aineistoni suomenkielisissä ohjeissa eivät eroa kovin paljon vertailuaineiston luvuista. Heikkisen ym. tutkimien tekstien keskipituudet ovat 6,8 sanaa/lause ja 11,1 sanaa/virke. Niemikorven tarkastelussa yleiskielisten tekstien lauseiden keskipituudet ovat 7,0 sanaa ja virkkeiden keskipituudet 12,9 sanaa. Oman aineistoni lauseiden keskipituudet ovat 6,0 sanaa ja virkkeiden keskipituudet 12,2 sanaa. Luvuista voidaan kuitenkin todeta, että neuleohjeiden lauseet ovat hieman lyhyempiä kuin vertailuaineistossa. Heikkisen ym. aineiston virkkeiden keskipituuteen verrattuna oman aineistoni virkkeet ovat prosenttiyksikön verran pidempiä ja Niemikorven aineistoon verrattuna taas hieman lyhyempiä.

Taulukko 5. Sanoja/virke, lauseita/virke ja sanoja/lause keskimäärin ruotsinkielisen aineiston neuleohjeissa. Vertailuna Nordmanin (1994) ja Westmanin (1974) aineiston tulokset

Neuleohjeet	Ruotsinkielinen aineisto, keskim.	Nordman, keskim.	Westman, keskim.
sanoja/virke	12,5	13,3	14,4
lauseita/virke	1,9	1,7	-
sanoja/lause	6,8	8,0	-

Kuten taulukko 5 osoittaa, myös ruotsinkielisen aineiston osalta voidaan todeta, että luvut ovat tämän tutkimuksen osalta hyvin samanlaiset kuin vertailuaineistossa. Lauseiden ja virkkeiden pituuksissa on nähtävissä pieni ero vertailuaineistoon

verrattuna; sekä lauseet että virkkeet ovat keskimäärin hieman lyhyempiä. Nordmanin tuloksia pidentää kuitenkin se, että hän on huomioinut aineistossaan myös eri kokovaihtoehdot. Jos oman ruotsinkielisen aineistoni tuloksia verrataan Westmanin aineiston keskimääräisiin virkepituuksiin, voidaan kuitenkin todeta, että oman aineistoni neuleohjeiden virkkeet ovat lähes kaksi prosenttiyksikköä lyhyempiä.

Kuten taulukosta 6 ilmenee, molemmissa kielissä esiintyy eniten yhdestä tai kahdesta lauseesta koostuvia virkkeitä. Monet virkkeet ovat hyvin lyhyitä yhdestä lauseesta koostuvia kehotuksia, kuten *Päättele langat.* (Tt2) ja ruotsiksi vastaavasti *Fäst trådarna.* (Gg2). Taulukko 6 osoittaa myös, että kielten välillä on jonkin verran eroja. Ruotsinkielisessä aineistossa jopa 50,5 prosenttia on yhdestä lauseesta koostuvia virkkeitä. Vastaava luku suomenkielisessä aineistossa on 36,1 prosenttia. Suomenkielisessä aineistossa yleisimpiä ovat kahden lauseen virkkeet (41,5 %).

Taulukko 6. Lauseita/virke prosenttiosuuksina aineiston suomen- ja ruotsinkielisissä ohjeissa

Lauseita/virke	Suomenkielinen aineisto	Ruotsinkielinen aineisto
1	36,1 %	50,5 %
2	41,5 %	27,7 %
3	11,9 %	12,9 %
4	5,6 %	1,9 %
5–	4,9 %	7,0 %

Lyhyemmät, 1–2 lauseen virkkeet ovat siis yleisimpiä sekä suomen- että ruotsinkielisessä aineistossa, mutta toisaalta aineistossani esiintyy myös joitakin yli kymmenen lauseen virkkeitä (ks. esimerkit 8 ja 9). Lauseiden ja virkkeiden keskipituuksiin vaikuttavat molemmissa kielissä monesti luettelomainen esitystapa, joka ilmenee myös esimerkeistä 8 ja 9, joissa ohjeita annetaan hyvin lyhyessä muodossa samassa virkkeessä. Esimerkeissä esitettyihin virkkeisiin mahtuu paljon tietoa. Tällaista ohjeistusmuotoa esiintyy sekä suomen- että ruotsinkielisessä aineistossa. Tällaisen

esitystavan tarkoituksena on etenkin säästää tilaa ja antaa ohjeita mahdollisimman suppeassa muodossa.

- (8) Kun työn korkeus on 7 cm, aloita peukalokiilan lisäykset: neulo seuraavaa kerrosta, kunnes II puikolla on jäljellä 4 s, tee lisäys (=nosta silmukoiden välinen lanka vasemmalle puikolle ja neulo se kiertäen eli takareunasta oikein), neulo 2 o, tee lisäys, neulo 2 o ja neulo kerros loppuun.
- (9) Gör samma minskningar på andra sidan av vanten så att på tredje stickan stickas 1 maska, sticka ihop 2 maskor i bakre maskbåge, sticka tills det är 3 maskor kvar på fjärde stickan, sticka ihop 2 maskor, sticka en maska (om rundsticka används så stickas 1 maska, sticka ihop 2 maskor, sticka tills det finns tre maskor kvar, sticka ihop 2 maskor och sticka 1 maska). (Jg3)
(su: Kavenna samaan tapaan lapasen toisella puolella siten, että puikolla kolme vähennetään 1 silmukka, neulo 2 silmukkaa yhteen silmukan takareunasta, neule kunnes neljännellä puikolla on 3 silmukkaa jäljellä, neule 2 silmukkaa yhteen, neulo yksi silmukka (jos käytät pyöröpuikkoa, neulo 1 silmukka, neulo 2 silmukkaa yhteen, neulo kunnes jäljellä on kolme silmukkaa, neulo 2 silmukkaa yhteen ja neulo 1 silmukka).

Suomenkielisen aineiston neuleohjeiden virkkeitä tarkasteltaessa voidaan todeta, että virkkeet koostuvat useimmiten pelkistä päälauseista, joko yhdestä tai useammasta rinnasteisesta päälauseesta, jotka on erotettu toisistaan joko pilkulla tai rinnasteisella konjunktilla, yleensä sanalla *ja*, kuten esimerkissä 10. Kuten esimerkistä näkyy, päälauseita voi olla myös suuri määrä peräkkäin.

- (10) Neulo nyt kaikilla silmukoilla sileää neuletta ja aloita kärkikavennukset: neulo I sekä III puikon alussa 1 s oikein, tee ylivetokavennus (=nosta 1 s oikein neulomatta, neulo 1 o ja vedä nostettu s neulotun yli) ja neulo II sekä IV puikon lopussa 2 s oikein yhteen, 1 s oikein. (No2)

Taulukko 7. Päälauseiden ja sivulauseiden osuudet suomen- ja ruotsinkielisessä aineistossa

	Päälauseita, %	Sivulauseita, %
Suomenkieliset		
No	88,2	11,8
Tt	83,9	16,1
Suomenk. keskim.	86,5	13,5
Ruotsinkieliset		
Jg	89,8	10,2
Gg	89,9	10,1
Ruotsinkieliset keskim.	89,8	10,2

Suomenkielisessä aineistossa sivulauseita käytetään vähän. Kuten taulukosta 7 ilmenee, kaikista lauseista sivulauseita on koko suomenkielisessä aineistossa keskimäärin 13,5 prosenttia. Ryhmän Tt ohjeissa on keskimäärin 16,1 prosenttia sivulauseita ja ryhmän No ohjeissa keskimäärin 11,8 prosenttia. Sivulauseet ovat lähes poikkeuksetta temporaalisia sivulauseita, joissa sivulause alkaa sanalla *kun* tai *kunnes* (ks. esimerkki 11).

(11) Jatka kavennuksia taulukon mukaan, *kunnes* jokaisella puikolla on jäljellä 2 s. (Tt4)

Ruotsinkielisen aineiston osalta voidaan myös todeta, että sivulauseita on vähän. Yhdessä neuleohjeessa (Jg4) sivulauseita ei ole ollenkaan, vaan kaikki virkkeet koostuvat 1–4 päälauseesta. Ryhmän Jg lauseista 10,2 prosenttia ja ryhmän Gg lauseista 10,1 prosenttia on sivulauseita. Kahden ryhmän välillä ei ole juuri lainkaan eroa, ja molempien ryhmien sivulauseiden keskimäärä on 10,2 prosenttia. Myös ruotsinkielisessä aineistossa on yleistä, että päälauseita on monta peräkkäin ja että ne on eroteltu toisistaan pilkulla tai rinnasteisella konjunktiolla, kuten esimerkissä 12.

- (12) Sticka 1 maska, lyft 1 maska över till höger sticka, sticka ihop 2 maskor, drag den lyfta maskan över den hopstickade, sticka 1 maska. (Jg3)
(su: Neulo 1 silmukka, siirrä 1 silmukka oikealle puikolla, neulo 2 silmukkaa yhteen, nosta nostettu silmukka yhteen neulotun yli, neulo 1 silmukka.)

Samoin kuin suomenkielisessä aineistossa, myös ruotsinkielisten neuleohjeiden sivulauseet ovat lähes poikkeuksetta temporaalisia, eli niissä ohjeistetaan tekemään jotain, *kunnes* esimerkiksi on saavutettu tietty pituus. Suomen- ja ruotsinkielisten aineistojen vertailussa voidaan siis todeta myös pää- ja sivulauseiden osalta, että erikieliset neuleohjeet ovat hyvin samankaltaisia.

4.3.2 Modaaliset lausetyypit

Modaalisilla lausetyypeillä tarkoitetaan lauseiden puhefunktiota. Modaaliset lausetyypit ovat väitelauseet (*Minä lähden nyt*), kysymyslauseet (*Lähdetkö sinä nyt?*), käskylauseet (*Lähde nyt!*) sekä huudahduslauseet (*Ai miten ihanan rauhallista!*) (VISK § 886). Ohjeissa lauseet ovat usein imperatiivissa. Lukijaa kehoitetaan, käsketään ja ohjeistetaan tekemään tiettyjä asioita. Aineistoni sekä suomen- että ruotsinkielisissä neuleohjeissa lähes kaikki lauseet ovat suoria kehotuksia, kuten esimerkissä 13 ja 14.

- (13) Neulo merkityt peukalosilmukat erivärisellä langalla, siirrä ne takaisin vasemmalle puikolle ja neulo ne uudelleen. (Tt3)
- (14) Tag av garnet, drag igenom tråden i maskorna och sy till vanten. (Gg2)
(su: Katkaise lanka, vedä lanka silmukoiden läpi ja päättä lanka.)

Imperatiivin lisäksi ohjeita voidaan antaa myös epäsuorasti passiivilauseiden muodossa. Suomenkielisessä aineistossa passiivilauseita esiintyy kuitenkin vain yhden neuleohjeen (Tt3) kahdessa peräkkäisessä virkkeessä (ks. esimerkki 15). Näiden jälkeen lauseet jatkuvat taas aktiivimuodossa imperatiivissa.

- (15) Vasemman käden lapasessa peukalo tehdään 4:n puikon lopussa. Kärkikavennus tehdään puikon alussa neulomalla 2 s yhteen takareunoistaan ja puikon lopussa neulomalla 2 s yhteen etureunoistaan. (Tt3)

Ruotsinkielisissä ohjeissa esiintyy jonkin verran enemmän epäsuoria ohjeita passiivilauseiden muodossa. Ruotsinkielisissä ohjeissa passiivilauseita esiintyy yhteensä viidessä ohjeessa. Suurimmassa osassa lauseita verbit ovat kuitenkin näissäkin ohjeissa imperatiivimuodossa. Eniten passiivilauseita on ohjeessa Jg3 (11 kpl). Esimerkit 17 ja 18 ovat kyseisestä ohjeesta.

- (16) *Stickas* som höger vante, men markeringen för tummen görs på 2:a stickans sista maskor. (Jg1)
(su: Neulotaan kuten oikean käden lapanen, mutta peukalomerkinä tehdään puikon 2 viimeisille silmukoille.)
- (17) Dessa maskor *minskas* bort på första varvet genom att *man* stickar ihop två maskor en eller två gånger i vardera sidan så att tummen får 18 maskor totalt. (Jg3)
(su: Nämä silmukat vähennetään ensimmäisellä kerroksella neulomalla kaksi silmukkaa yhteen kaksi kertaa kummassakin sivussa, jolloin peukalolle tulee yhteensä 18 silmukkaa.)
- (18) På nästa varv *stickas* 5 räta, sticka ihop 2 maskor, [sticka 10 maskor, sticka ihop 2 maskor] upprepa det som står inom parentes 3 gånger och avsluta med att sticka 5 maskor = 44 maskor på varvet. (Jg3)
(su: Seuraavalla kerroksella neulotaan 5 oikein, neulo 2 silmukkaa, [neulo 10 silmukkaa, neulo 2 silmukkaa yhteen] toista suluissa oleva osa 3 kertaa ja neulo lopuksi 5 silmukkaa = 44 silmukkaa kerroksella.)

Esimerkissä 16 lauseet ovat passiivissa. Esimerkissä 17 passiivin lisäksi samassa virkkeessä on käytetty myös man-rakennetta. Huomionarvoista on myös se, että esimerkissä 18 useat virkkeet alkavat passiivilauseella mutta jatkuvat muutoin imperatiivissa. Kyseisessä ohjeessa on useita samanlaisia virkeitä. Tällainen toimintatapa johtuu luultavasti ohjeen tekijästä. Sama tekijä ei ole laatinut muita aineistoon kuuluvia Järbo Garnin ohjeita. Muissa ohjeissa, joissa on käytetty passiivilauseita, sama muoto jatkuu koko virkkeessä.

Sekä suomen- että ruotsinkielisten ohjeiden virkkeet ovat lähes kauttaaltaan ohjaavia. Kaikissa ryhmän No ohjeissa esiintyy kuitenkin myös yksittäisiä toteavia väitelauseita, joiden tarkoituksena on selventää tai tarkentaa jokin ohjeistettu asia, esimerkiksi yhden ohjeen (esimerkki 19) kohdassa, jossa ohjeistetaan ensin tekemään lisäyksiä lapsen peukaloa varten ja jatketaan toteamalla seuraavasti:

(19) Kiilan silmukkaluku lisääntyy aina 2 s:lla. (No2)

Kaikkien ryhmän No ohjeiden alussa todetaan seuraavasti:

(20) Kerroksen vaihtumiskohta on IV ja I puikon välissä. (No1–No5)

Esimerkin 20 kaltaisia toteavia ja selventäviä lauseita ei käytetä ruotsinkielisessä aineistossa kuin yhdessä ohjeessa (esimerkki 21), jossa ensin annetaan ohjeita lapsen varren neulomiseen ja todetaan lopuksi seuraavaa:

(21) *Detta varv är vikvarv* (Gg3)
(su. Tämä on varren taittokerros).

Kun varsinaisen tarkasteluaineistoni neuleohjeita verrataan vanhempaan esimerkkiohjeeseen (liite 1), jota tarkastelin yllä myös typografisten piirteiden ja rakenteen kannalta, voidaan todeta, että vanhemmassa ohjeessa ei ole käytetty lainkaan imperatiivia, vaan pelkästään passiivia, kuten esimerkissä 22. Ohjeistus esitetään siis toteavalla tavalla.

(22) Työ aloitetaan mustalla langalla ja neulotaan: 4 kerrosta nurjaa – 4 kerrosta oikeaa – 4 kerrosta nurjaa – 4 kerrosta oikeaa, minkä jälkeen kuvio ruutumallin mukaan. (Liite 1)

4.4 Sanasto

Nordman (1994: 120) toteaa, että neuleohjeiden sanasto on hyvin stereotyyppistä, monotonista ja suppeaa. Runsas lukusanojen ja lyhenteiden käyttö saattaa vaikuttaa

neuleohjeisiin tottumattomalle lukijalle hämmentävältä ja tehdä lukemisesta vaikeaa. Neuleohjeita ei kuitenkaan ole tarkoitus lukea putkeen, vaan vastaanottaja lukee ohjetta pala palalta neuletyön etenemisen mukaan. Teksti on hyvin tiivistä ja yhteen virkkeeseen mahtuu paljon tietoa.

4.4.1 Sanaluokat

Samoin kuin lauserakenteen osalta, olen tarkastellut sanastoa vain neuleohjeiden työohjeen osalta. Aineistoni sanaston tarkasteluun otin mukaan substantiivit, verbit, adjektiivit ja lukusanat. Lisäksi kommentoin lyhyesti ohjeteksteille ominaisia järjestystä kuvaavia konnektoreita. Nordman (1994: 120) on tarkastellut tutkimuksessaan samoja sanaluokkia ja toteaa, että substantiivien ja verbien tarkastelu on tarkoituksenmukaista siksi, että ne ovat minkä tahansa ruotsinkielisen tekstin peruspilareita. Adjektiivien valintaa hän perustelee sillä, että niillä on informatiivinen funktio ohjeissa. Lukusanat sisältyvät Nordmanin tarkasteluun siksi, että niitä esiintyy neuleohjeissa poikkeuksellisen paljon. Katson, että samojen sanaluokkien tarkastelu on tarkoituksenmukaista myös suomenkielisten ohjeiden kannalta. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät sanat ovat erilaisia partikkeleita, adverbeja, prepositioita ja pronomineja. Prosenttiosuudet esitetään suhteessa neuleohjeiden koko sanamäärään.

Substantiiveiksi laskin myös substantiiveihin viittaavat lyhenteet, kuten *s* (silmukka) ja *krs* (kerros) ja ruotsin kielen vastaavat *m* (maska) ja *v* (varv). Aineistossani esiintyviä lyhenteitä tarkastelen myös erikseen luvussa 4.4.2. Adjektiiveihin sisältyvät molemmissa kielissä myös partisiipit, kuten suomen kielessä *suljettu* neule ja *odottavat* silmukat sekä ruotsin kielen *avvikande färg* (su. poikkeava väri) ja *återstående* maskor (jäljellä olevat silmukat).

Kuten mainitsin jo yllä, lukusanat sisältyvät tarkasteluun siksi, että ne ovat vahva osa neuleohjeita, joissa työskentely tapahtuu silmukkamäärien perusteella (Nordman 1994: 122). Lukusanoiksi laskin sekä numeroin että tekstinä esitetyt lukusanat, koska joissakin sekä suomen- että ruotsinkielisissä ohjeissa lukusanoja esitetään myös tekstimuodossa,

kuten esimerkissä 23 ja 24. Esimerkissä 24 molempia esitystapoja on käytetty jopa samassa virkkeessä. Lukusanojen osalta en ole huomionnut neuleohjeiden eri kokovaihtoehtoja, koska niitä ei esiinny kaikissa lapasten neuleohjeissa, ja kokovaihtoehtojen määrä vaikuttaa suuresti lukusanojen määrään. Ohjeissa, joissa on useita kokovaihtoehtoja, kokoon viittaavat lukusanat on laskettu vain kerran. Ruotsin kielen artikkelit *en* ja *ett* eivät sisälly lukusanoihin. Nordman (1994: 122) ei myöskään ole tarkastellut artikkeleita lukusanoina.

- (23) Jaa nämä silmukat *kolmelle* puikolle ja jatka suljettuna neuleena kirjoneuletta kuten aiemmin lapasessa II puikolla. (No3)
- (24) Sticka till det finns *tre* m kvar, lyft 1 m, sticka ihop *två* m. (Gg5)
(su: Neulo kunnes puikolla on *kolme* s jäljellä, nosta 1 s, neulo *kaksi* s yhteen.)

Alla olevassa taulukossa esitetään laskettujen sanojen keskimäärät prosenttilukuina suhteessa ohjeiden kokonaissanamääriin. Sanaluokkien tarkastelun osalta oman aineistoni sanaluokkien keskimäärät eivät ole suoraan verrattavissa Nordmanin tuloksiin, koska omasta tarkastelustani poiketen Nordman on huomionnut lukusanojen osalta myös neuleohjeiden eri kokovaihtoehdot. Nordmanin aineistoon kuuluvat neuleohjeet käsittävät mm. erilaisia naisten puseroita, jolloin kokovaihtoehtoja on huomattava määrä. Tarkkaa määrää ei Nordmanin tutkimuksessa mainita, mutta yleensä naisten puseroiden kokoja on ainakin viisi, esimerkiksi XS, S, M, L ja XL.

Taulukko 8. Sanaluokat keskimäärin prosentteina kaikista suomenkielisen aineiston lasketuista sanoista. Vertailuna Heikkisen ym. (2001) aineiston ja Niemikorven (1996) aineiston keskimäärät

Neuleohjeet	Suomenkielinen aineisto, keskim. %	Heikkinen ym., keskim. %	Niemikorpi, keskim. %
Substantiiveja	34,2	42,1	36,4
Adjektiiveja	7,8	8,8	8,0
Verbejä	16,0	22,6	14,0
Lukusanoja	14,9	3,6	1,8

Suomenkielisissä ohjeissa substantiiveja on keskimäärin 34,2 prosenttia kaikista neuleohjeiden sanoista. Substantiivien osuus on omassa aineistossani kuitenkin selvästi pienempi kuin vertailuaineistossa, jossa Heikkisen ym. aineiston substantiivien osuus on jopa 42,1 prosenttia. Myös Niemikorven aineistossa substantiivien osuus on 36,4 prosenttia. Aineistoni suomenkielisten neuleohjeiden suurin substantiiviosuus on 38,4 prosenttia (No5) ja pienin 30,8 prosenttia (Tt4). Suomenkielisissä ohjeissa tavallisia ja kaikissa aineiston ohjeissa esiintyviä substantiiveja ovat *silmukka (s)*, *puikko* ja *kerros (krs)*.

Adjektiiveja esiintyy aineistoni suomenkielisissä neuleohjeissa melko vähän, 7,8 prosenttia. Vertailuaineistoon verrattuna ero ei kuitenkaan ole kovin suuri. Heikkisen ym. vastaava luku on 8,8 ja Niemikorven 8,0 prosenttia. Suomenkielisiä yleisiä adjektiiveja ovat esimerkiksi *sileä*, *nurja*, *oikea–vasen* ja *molemmat*. Myös partisiippimuotoa, esimerkiksi *neulottu (silmukka)*, *merkityt (silmukat)*, *suljettu (neule)*, esiintyy lähes kaikissa suomenkielisissä neuleohjeissa.

Värejä käytetään osassa ohjeita, joissa lapaset on neulottu usealla värillä. Joissakin lapasissa käytetään vain yhtä väriä, jolloin värien mainitseminen ei ole välttämätöntä. Suomenkielisissä ohjeissa värejä esiintyy eniten ohjeessa Tt2 (ks. esimerkki 25), jossa yli 70 prosenttia adjektiiveista ilmaisee värejä. Kyseisessä ohjeessa käytetään kuitenkin vain kahta eri väriä, mustaa ja valkoista, joten värejä ilmaisevat adjektiivit vaihtelevat näiden kahden välillä.

- (25) Pujota valkoinen lanka valkoisten s:n läpi, kiristä ja työnnä lanka nurjalle. Pujota musta lanka mustien s:n läpi, kiristä ja pujota langat nurjalle. (Tt2)

Aineistoni suomenkielisissä neuleohjeissa verbejä esiintyy toiseksi eniten substantiivien jälkeen. Suomenkielisessä aineistossa verbien osuus on 16,0 prosenttia kaikista sanoista. Heikkisen ym. aineistossa verbien osuus on jopa 22,6 prosenttia, eli ero on melko suuri. Niemikorven aineiston verbien osuuteen verrattuna, joka on 14,0 prosenttia, verbejä on omassa aineistossani taas kaksi prosenttiyksikköä vähemmän. Yleisesti käytettyjä

verbejä ovat *luoda, jakaa, neulaa, jatkaa, tehdä, aloittaa, poimia, kaventaa* ja *päätellä/päittää*.

Taulukko 9. Sanaluokat keskimäärin prosentteina kaikista ruotsinkielisen aineiston lasketuista sanoista. Vertailuna Nordmanin (1994) ja Westmanin (1974) aineiston keskimäärät

Neuleohjeet	Ruotsinkielinen aineisto, keskim. %	Nordman, keskim. %	Westman, keskim. %
Substantiiveja	29,4	28,6	27,1
Adjektiiveja	6,1	6,5	7,3
Verbejä	14,1	12,5	16,2
Lukusanoja	14,5	21,9	4,5

Ruotsinkielisen aineistoni osalta voidaan todeta, että substantiiveja on suomenkielisestä aineistosta poiketen hieman enemmän kuin vertailuaineistossa. Substantiivien osuudet vaihtelevat 25,8 prosentista (Gg5) 33,5 prosenttiin, keskimäärän ollessa 29,4. Ruotsinkielisten ohjeiden yleisimmät substantiivit ovat samat kuin suomenkielisissä, eli *maska (m)* (silmukka), *sticka (s)* (puikko) ja *varv (v)* (kerros).

Ruotsinkielisen aineiston osalta adjektiiveja on hieman vähemmän kuin Nordmanin ja Westmanin aineistossa. Yleisiä ruotsinkielisen aineiston adjektiiveja ovat suuntaa kuvaavat *höger-vänster* (oikea–vasen) sekä *rät-avig* (oikea–nurja), jotka kuvaavat silmukoiden ulkonäköä ja käytettyä tekniikkaa. Partisiippeja esiintyy myös suurimmassa osassa ohjeita. Ruotsinkielisten ohjeissa esiintyviä partisiippimuotoja ovat *avvikande (färg)* (su. poikkeava väri), *återstående (maskor)* (su. jäljellä olevat silmukat), *stickade (maskor)* (su. neulotut silmukat).

Värejä ilmaisevia adjektiiveja esiintyy myös ruotsinkielisissä ohjeissa. Eniten väriä ilmaisevia adjektiiveja on ohjeissa Gg1 ja Gg2. Kyseisissä ohjeissa ruutupiirros on selitetty myös sanallisena, josta esitän osan ohjeesta Gg5 esimerkissä 26.

(26) Mönster:	
2 v	orange
2 v	orange/rött (1 r röd, 1 r orange)
2 v	rött/gult (1 r gul på röd, 1 r röd på orange)
2 v	gult [...] (Gg5)
(su:	
2 krs	oranssilla
2 krs	oranssi/punainen (1 o punainen, 1 o oranssi)
2 krs	punainen/keltainen (1 o keltainen punaisen päälle, 1 o punainen oranssin päälle)
2 krs	keltainen)

Ruotsinkielisessä aineistossa verbien osuus on 14,1 prosenttia. Nordmanin aineistossa verbien osuus on 12,5 ja Westmanin aineistossa 16,2 prosenttia. Molemmissa kielissä suurin osa lauseista alkaa kehotuksella imperatiivimuodossa olevalla verbillä. Ruotsinkielisissä ohjeissa käytetään myös yleisesti vastaavia verbejä kuin suomenkielisessä aineistossa, eli *lägga upp* (su. luoda), *fördela* (su. jakaa), *sticka* (su. neuloo), *fortsätta* (su. jatkaa), *börja* (su. aloittaa), *plocka upp* (su. nostaa), *minska* (su. vähentää) ja *fästa* (su. päätellä).

Selvästi yleisin verbi molemmissa kielissä on *neuloo/sticka*, joka toistuu moneen kertaan kaikissa neuleohjeissa. Suomenkielisistä ohjeista *neuloo* toistuu eniten ohjeessa Tt1, jossa sen osuus on 44,7 % kaikista verbeistä. Ruotsinkielisistä ohjeista vastaavaa verbiä *sticka* esiintyy eniten ohjeessa Jg3, jossa sen osuus on jopa 56,6 % kaikista verbeistä. Verbien vaihtelu on melko pientä. Samassa ohjeessa verbien lukumäärä saattaa olla yhteensä suhteellisen suuri, mutta eri verbien määrä saattaa olla melko pieni.

Kuten totesin yllä, runsas lukusanojen käyttö on ominaista neuleohjeille. Niitä käytetään ilmaisemaan silmukoiden ja kerroksien määriä, mittoja, puikkojen järjestystä ja värien numerointia. Lukusanoja on sekä suomen- että ruotsinkielisessä aineistossa runsaasti. Sanaluokkien osuuksien vertailussa on huomioitava, että neuleohjeiden lukusanojen runsaus vaikuttaa myös muiden sanaluokkien prosenttilukuihin. Lukusanojen osuus näyttää kuitenkin selvästi, miten suuri määrä lukusanoja aineistoni neuleohjeissa esiintyy vertailuaineistoon verrattuna. Aineistoni suomenkielisissä neuleohjeissa

lukusanojen osuus on 14,9 prosenttia, kun vertailuaineistojen osuudet ovat 3,6 ja 1,8 prosenttia. Aineistoni ruotsinkielisten neuleohjeiden keskimääräinen lukusanojen osuus on lähes sama, 14,1 prosenttia. Nordmanin tarkastelussa lukusanoja on keskimäärin jopa 21,9 prosenttia, mutta lukuun vaikuttaa se, että myös kokovaihtoehdot on huomioitu. Westmanin aineiston lukusanojen osuus (4,5 %) osoittaa kuitenkin, miten paljon lukusanoja on yleiskieliseen asiategstiin verrattuna.

Lapasia neulotaan yleensä viidellä lyhyellä sukkuaikeilla, ja monessa aineiston suomenkielisissä ohjeissa aikeiden numeroinnissa käytetään roomalaisia numeroita, kuten esimerkissä 27. Aikeista puhuttaessa roomalaisia numeroita käytetään kaikissa viidessä ryhmän No ohjeissa sekä kolmessa ryhmän Tt ohjeissa. Ruotsinkielisissä ohjeissa aikeiden numeroinnissa käytetään puolestaan tavallisia numeroita, kuten esimerkissä 28.

- (27) Kavenna seuraavalla krs:lla 1 reunas:n sisäpuolella I ja III aikeen lopussa 2 o yhteen sekä tee 1 reunas:n sisäpuolella II ja IV aikeen alussa ylivetokavennus. (Tt5)
- (28) På 2:a och 4:e stickan: i slutet sticka 2 m tillsammans i främre maskbågen. (Jg2)
(su: 2:lla ja 4:llä aikeilla: neulo aikeen lopussa 2 s yhteen etureunasta.)

Leksikaalisen stereotypian (ks. luku 3.2.3) yhteydessä mainitsin myös, että kappaleita ja virkkeitä yhdistävät ja järjestystä ilmaisevat ilmaukset eli konnektorit ovat yleisiä erilaisissa ohjeteksteissä. Yksittäisiä konnektoreita esiintyy myös osassa oman aineistoni neuleohjeista, sekä suomenkielisissä että ruotsinkielisissä. Kahdessa ryhmän No ohjeissa käytetään konnektoreita *sitten*, *lopuksi*, *ensin* ja *vielä*. Ohjeessa No3 esiintyvän konektorin *lopuksi* käyttö esitetään esimerkissä 29. Ryhmän Tt ohjeista ei löytynyt yhtäkään konektoriksi tulkittavaa ilmausta. Kahdessa ryhmän Jg ohjeissa käytetään konnektoreita *därefter* (su. sitten) ja *från och med nu* (su. tästä lähtien). Konektorin *därefter* käyttö esitetään esimerkissä 30. Ryhmän Gg ohjeista vain yhdessä käytetään konektoria *därefter* (ohje Gg1).

- (29) Katkaise lopuksi lanka ja pujota se loppujen silmukoiden läpi. (No3)

- (30) Vid färgbyte sticka 1 v *rm* på alla *m v* runt, därefter 2 v *resår*. (Jg4)
(su: Värinvaihdon yhteydessä neulo 1 krs o kaikilla s krs ympäri, sitten 2 krs joustinneuletta.)

Aineistoni suomenkielisissä ohjeissa substantiivit, adjektiivit, verbit ja lukusanat muodostavat 73 prosenttia koko tekstimassasta. Ruotsinkielisissä ohjeissa näiden osuus on 64,1 prosenttia. Nordmanin tarkastelussa sanaston tarkasteluun sisältyneen tekstin osuus on 69,5 prosenttia koko tekstimassasta.

4.4.2 Lyhenteet

Neuleohjeissa käytetään paljon lyhenteitä, myös itse työohjeen sisällä. Joskus neuleohjeiden yhteydessä julkaistaan myös luettelo ohjeessa käytetyistä lyhenteistä, mutta useasti lukijan oletetaan ymmärtävän mitä lyhenteet tarkoittavat. Lyhenteitä käytetään lähes kaikissa aineistoni ohjeissa, ohjetta Jg3 lukuun ottamatta.

- (31) Kavenna seuraavalla **krs:lla** jokaisen puikon lopussa 2 **o** yhteen. Neulo 1 **krs o**. Toista kavennukset. Katkaise lanka ja pujota se **s:n** läpi. (Tt5)
- (32) Vid färgbyte sticka 1 **v rm** på alla **m v** runt därefter 2 **v resår**. (Jg4)
(su: Värin vaihdon yhteydessä neulo 1 krs o kaikilla krs:n s:lla, jatka 2 krs joustineuletta.)

Esimerkissä 31 esiintyy neuleohjeissa usein käytettyjä lyhenteitä: *krs* eli kerros, *o* eli oikea (silmukka) sekä *s* eli silmukka. Esimerkissä 32 on ruotsin kielessä käytettyjä vastaavia lyhenteitä, kuten *v* (*varv*, eli kerros), *rm* (*rät maska* eli oikea silmukka) sekä *m* (*maska* eli silmukka).

Lyhenteiden tarkastelun yhteydessä ilmenee, että on selvää, että lyhenteitä käytetään etenkin neuleohjeissa korvaamaan usein toistuvia ja termeiksi tulkittavia sanoja, kuten yllä olevissa esimerkeissä. Joissakin kohdissa lyhennettä on käytetty korvaamaan melko monimutkaisesti selitettävää asiaa, kuten seuraavassa esimerkissä:

- (33) Sticka 1 rm, **minskalv**, sticka resterande maskor på stickan. (Jg1)
(su: Neulo 1 o, tee yksi vasemmalle kaartuva kavennus, neulo loput silmukat puikolla.)

Esimerkissä 33 käytetään lyhennettä *minskalv* (minskning som lutar åt vänster), mikä tarkoittaa vasemmalle kaartuvaa kavennusta, joka tehdään lapasen kärjessä. Samassa ohjeessa käytetään myös lyhennettä *minskalh* (minskning som lutar åt höger), jolla tarkoitetaan oikealle kaartuvaa vastaavaa kavennusta. Kyseiset lyhenteet selitetään ohjeen alussa. Aineiston suomenkielisissä ohjeissa ei käytetä vastaavia lyhenteitä, vaan lapasen kärjen kavennukset on selitetty työohjeen tekstissä ilman lyhenteitä.

Lyhenteiden selitykset eivät ole itsestään selviä aineiston neuleohjeissa. Suomenkielisissä neuleohjeissa lyhenteitä ei ole selitetty lainkaan. Neuleohjeissa käytettyjen lyhenteiden selitykset on kuitenkin mahdollista löytää muualta yritysten verkkosivuilta. Ryhmän Tt eli Tekstiiliteollisuus Oy:n verkkosivuilta ei löydy selityksiä lyhenteille muualtakaan. Lyhenteitä ei myöskään selitetä ryhmän Gg eli Garngrossisten Ab:n ohjeissa. Ryhmän Jg (Järbo Garn) ohjeissa lyhenteet selitetään puolestaan kaikissa paitsi yhdessä ohjeessa (Jg3), jossa ei siis käytetä lainkaan lyhenteitä.

- (34) FÖRKORTNINGAR: am=aviga maskor, bmb=bakre maskbågen,
ggr=gångar, m=maska/maskor, rm=räta maskor,
st=sticka/stickor/stickning, tills=tillsammans, v=varv (Jg5)
(su: LYHENTEET: nurja silmukka, silmukan takareuna, kertaa,
silmukka/silmukat, oikea silmukka, neulo/puikot/neule, yhteen, kerros)

Esimerkin 34 lyhenneluettelossa selitetään kyseisessä neuleohjeessa käytettyjä lyhenteitä. Lyhenneluettelo helpottaa neulontaa vasta-alkajalle, mutta voidaan kuitenkin sanoa, että tässäkin ohjeessa käytetyt lyhenteet ovat tottuneen neulojan kannalta niin yleisiä, ettei luettelo olisi välttämätön. Kaikissa ohjeissa käytetään samoja yleisiä lyhenteitä.

4.4.3 Termit

Aineistoni neuleohjeet sisältävät myös termeiksi tulkittavia sanoja ja ilmauksia. Termit kuvaavat työvälineitä sekä neuleen eri vaiheita ja tekniikoita. Substantiiveista termeinä voidaan pitää esimerkiksi *silmukka/maska*, *puikko/sticka*, *sileä neule/slätstickning*, *joustinneule/resår*. Verbeistä termejä ovat esimerkiksi *luoda (silmukat)/lägga upp (maskor)*, *lisätä (silmukoita)/öka (maskor)*, *kaventaa/minska* ja *päättää (silmukat)/avmaska*. Termien määrä vaihtelee myös hieman neuleohjeissa käytettyjen tekniikoiden mukaan, eli mitä enemmän tekniikoita, sitä enemmän termejä. Esimerkiksi kahdessa suomenkielisessä ohjeessa neulotaan *palmikkoa*. Kyseistä tekniikkaa ei esiinny aineistoni ruotsinkielisissä ohjeissa.

Taulukkoon 10 on kerätty aineistoni neuleohjeissa esiintyviä termeiksi tulkittavia sanoja ja ilmauksia. Termejä löytyy sekä substantiivien, verbien että adjektiivien joukosta. Luetteloon olen kerännyt aineistoni ohjeissa yleisesti esiintyviä termejä. Näiden lisäksi ohjeissa esiintyy myös joitakin esimerkiksi tiettyyn tekniikkaan liittyviä termejä, joita on käytetty vain yhdessä tai muutamassa ohjeessa. Esimerkiksi myös aiemmin mainitsemani *palmikko* viittaa tiettyyn tekniikkaan, jossa lapaseen luodaan palmikon muotoinen kuvio silmukoita siirtämällä. Kyseinen termi esiintyy vain kahdessa suomenkielisessä ohjeessa, joten sitä ei ole otettu mukaan luetteloon.

Taulukko 10. Aineiston neuleohjeissa esiintyviä termeiksi tulkittavia sanoja

Suomenkieliset	Ruotsinkieliset
Substantiivit	
silmukka	maska
puikko	sticka
varsi	mudd
kavennus	hoptagning
ylivetokavennus	överhoptagning
peukalokiila	tumkil
joustinneule	resår
kerros	varv
kuvioneule	mönsterstickning
ruutupiirros	diagram
kärki	topp
Verbit	
neuloa	sticka
luoda	lägga upp
kaventaa	minska
poimia (silmukoita)	plocka upp (maskor)
päätellä, päättää	maska av
Adjektiivit	
sileä (neule)	slät (stickning)
oikea (silmukka)	rät (maska)
nurja (silmukka)	avig (maska)
suljettu (neule)	rundvarv

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa pohdin mitä aineistoni neuleohjeiden tarkastelun tulokset näyttävät neuleohjeiden stereotypiasta ja miten ne täyttävät Nordman (1994) asettamat minilektin kriteerit. Selvää stereotypiaa löytyy kaikilta tarkastelemiltani osa-alueilta ja voidaan myös todeta, että omat johtopäätökseni ovat samankaltaisia kuin Nordmanin johtopäätökset.

Neuleohjeiden tekstin asettelun osalta voidaan todeta, että monet piirteet vaihtelevat tarkasteluun sisältyvien ryhmien välillä. Joissakin ohjeissa fontit ja niiden koko vaihtelevat enemmän, toisissa vähemmän. Tekstin asettelu vaihtelee eri ryhmien neuleohjeiden välillä, mutta voidaan kuitenkin todeta, että niissä käytetään väliotsikoita, lihavoitua, eri fontteja ja muita keinoja eri osioiden erottamiseen toisistaan sekä myös korostamaan tärkeitä kohtia. Stereotypiaa ilmenee etenkin yksityiskohdissa, joista haluan nostaa esiin erityisesti ruutupiirroksia.

Erilaiset ruutupiirroksia, kaaviot ja taulukot ovat yleisiä aineistoni neuleohjeissa. Ruutupiirroksia käytetään kielestä riippumatta aineistossa aina silloin, kun neuleessa on käytetty kuvioneuletta tai palmikoita. Myös ruutupiirrosten ulkonäössä voidaan nähdä vahvaa stereotypiaa. Ne perustuvat aina ruutuihin, jossa yksi ruutu ilmaisee yhtä silmukkaa. Neulominen aloitetaan aina ruutupiirroksen oikeasta alalaidasta, ja symbolien käyttö ruutupiirroksissa on samantapaista ohjeesta tai kielestä riippumatta. Vaikka ruutupiirrosten ja muiden kaavioiden tulkitseminen vaatiikin neulojalta perehtymistä, niihin totunut neuloja pystyy neulomaan lapaset jopa pelkän kaavion perusteella. Nordman ei mainitse ruutupiirroksia omassa tutkimuksessaan, mutta on mahdollista, että hänen aineistossaan ei ole neuleohjeita, joihin sisältyy kuvioneulontaa usealla värillä. Nordman (1994: 108) mainitsee kuitenkin, että neuleohjeissa käytetään runsaasti symboleita.

Nordman (1994: 107) toteaa, että hänen aineistonsa neuleohjeiden kuvat sisältävät myös mainosten piirteitä. Kuvissa neule esitetään houkuttelevana, usein kauniin tai jopa julkisesti tunnetun mallin yllä. Oman aineistoni neuleohjeiden yhteydessä julkaistuista

kuvista voidaan todeta samaa, mutta nykyisin kuvien lisäksi on mahdollista käyttää esimerkiksi linkkejä neuleohjeen julkaisseen yrityksen verkkokauppaan, josta neuloja voi hankkia sekä lankoja että muita tarvikkeita, joita ohjeessa tarvitaan. Voidaan olettaa, että ainakin verkossa julkaistuissa neuleohjeissa esiintyy huomattavasti enemmän mainoksen piirteitä ja että mahdollisuuksia on nykyisin huomattavasti enemmän kuin 1980-luvun lehdissä julkaistuissa neuleohjeissa, joita Nordman on tutkinut.

Oman aineistoni neuleohjeiden yhteydessä on julkaistu myös esimerkiksi videolinkkejä, joissa esitetään neuleohjeessa käytettyjä tekniikoita. Nykyisin neulojan on suhteellisen helppo oppia uusia tekniikoita videoiden avulla. Niitä julkaistaankin usein neuleohjeiden yhteydessä. Neuleohjeiden lopussa saattaa olla rivi videoita, joissa esitetään neuleohjeissa käytettyjä tekniikoita. Tässä yhteydessä on mielenkiintoista nostaa esiin Mårdsjön tutkimus, jonka yhteenvedossa hän toteaa, että verkossa julkaistavat ruokaohjeet ovat palauttaneet mahdollisuuden sellaiseen dialogiin, joka suullisena perinteenä opittava ruoanlaitto mahdollisti silloin, kun ruoanlaitto opittiin yhdessä muiden ihmisten seurassa, eikä painettujen ruokaohjeiden avulla. Internetin ansiosta vastaanottajalla on mahdollisuus esittää kysymyksiä esimerkiksi sähköpostitse tai ohjeiden alla julkaistavien kommenttien avulla (Mårdsjö 2001: 74). Myös aineistoni neuleohjeiden yhteydessä mainitaan usein sähköpostiosoite, johon voi esittää kysymyksiä ja kommentteja.

Rakenteen osalta aineistoni neuleohjeet ovat hyvin samanlaisia ja koostuvat pääsääntöisesti samoista komponenteista. Voidaan siis todeta, että ne ovat makrotasoltaan hyvin samanlaisia. Mikrotasolla esiintyy sen sijaan enemmän eroja, eli eri komponentit on esitetty hieman vaihtelevassa järjestyksessä, esimerkiksi siten, että peukalon ohjeet on asetettu joko ohjeen keskelle vasemman ja oikean lapasen työohjeen väliin tai koko työohjeen loppuun. Käytännössä tällaisella mikrotason vaihtelulla ei kuitenkaan ole merkitystä. Myös Nordman (1994: 111) toteaa omien tulostensa tarkastelussa, että neuleohjeiden rakenne on stereotyyppinen ja että tietyt pääkomponentit esitetään samassa järjestyksessä, mutta myös Nordmanin aineiston neuleohjeiden rakenteessa on nähtävissä mikrotason eroja.

Nordman (1994: 40) toteaa, että minilektiin lauseet ja virkkeet ovat usein lyhyempiä kuin yleiskielessä. Oman aineistoni osalta lauseiden ja virkkeiden pituuksista ei voida selvästi todeta, että ne olisivat lyhyempiä. Ruotsinkielisen aineistoni osalta virkkeet ovat lyhyempiä kuin sekä Nordmanin aineiston että Westmanin aineiston virkkeet. Suomenkielisen aineistoni virkkeet ovat puolestaan hieman pidempiä kuin Heikkisen ym. tutkiman aineiston luku ja hieman lyhyempiä kuin Niemikorven aineistossa.

Lauseiden ja virkkeiden pituuksiin vaikuttavat runsas lukusanojen käyttö. Ilman lukusanoja lauseet olisivat huomattavasti lyhyempiä, koska lukusanat muodostavat suomenkielisissä ohjeissa 14,5 prosenttia kaikista sanoista ja 14,9 prosenttia ruotsinkielisissä ohjeissa. Lauserakenteesta voidaan myös todeta, että se on hyvin yksipuolinen ja vahvasti stereotyyppinen. Lähes kaikkien virkkeiden päälauseen verbi on imperatiivimuodossa, eli lauseissa ohjataan neulojaa etenemään ohjeessa. Samaa toteaa myös Nordman (1994:120) tarkastelussaan.

Nordman mainitsee, että neuleohjeiden lauserakenteessa ainoan vaihtelun muodostavat passiivissa ilmaistut ohjaavat lauseet (1994: 120). Hän toteaa, että ohjaavia passiivilauseita esiintyy jonkin verran kaikissa hänen aineistonsa neuleohjeissa. Omassa aineistossani passiivilauseita on vähän, suomenkielisessä aineistossa niitä on vain muutamia yhdessä ohjeessa. Ruotsinkielisessä aineistossa passiivilauseita on viidessä ohjeessa. Nordmanin aineistossa passiivilauseita on siis jonkin verran enemmän.

Kuten totesin jo analyysin yhteydessä, liitteen 1 neuleohjeessa vuodelta 1943 ei ole käytetty lainkaan imperatiivia, vaan kaikki ohjaavat lauseet on esitetty passiivissa. Tässä yhteydessä voidaan mainita, että Mårdsjö (2001: 51) toteaa keittokirjoja käsittelevässä tutkimuksessaan, että imperatiivin käyttö ja suora puhuttelutapa on yleistynyt ajan mittaan ruokaohjeissa verrattuna aikaisempiin ruokaohjeisiin, joissa ohjaavat passiivilauseet olivat yleisempiä. Sama taipumus on nähtävissä teknisissä käsikirjoissa, joita Mårdsjö on myös tutkinut. Myös Kasurinen (1991) toteaa, että passiivilauseet ovat yleisempiä hänen tutkimansa aineiston vanhemmissa ruokaohjeissa ja että imperatiivi on vallitseva uudemmassa, 1980-luvulta peräisin olevassa aineistossa. Näiden huomioiden pohjalta voidaan mahdollisesti olettaa, että imperatiivin käyttö ja

suora puhuttelutapa on yleistynyt ohjeissa ajan mittaan. Kasurinen toteaa tuloksissaan myös, että lauseet ovat muuttuneet ajan mittaan lyhyemmiksi ja että virkerakenne on selkeämpi ja yksinkertaisempi. Lisäksi hän toteaa, että temporaaliset sivulauseet ovat yleisiä. (Kasurinen 1991: 30, 50, 60.) Myös omaan tarkasteluuni sisältynyt vanhempi neuleohje viittaa siis siihen, että passiivilauseet olisivat olleet yleisempiä aikaisemmissa neuleohjeissa.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että neuleohjeiden lauserakenteessa on selvää stereotypiaa. Lauseet ovat pääasiassa ohjaavia imperatiivilauseita, ja niissä ei esiinny kovin paljon vaihtelua. Suurin osa lauseista on päälauseita ja lähes kaikki sivulauseet alkavat temporaalisella konjunktiolla. Sama johtopäätös pätee molempiin kieliin.

Verrattaessa oman aineistoni tarkastelun tuloksia Nordmanin tuloksiin, voidaan todeta, että sanaluokkajakauma on hyvin samanlainen. Erot eivät ole suuria myöskään suomen ja ruotsin kielten välillä. Suurin ero Nordmanin tuloksiin verrattuna on lukusanojen määrässä, mikä selittyy sillä, että Nordman on huomionut laskelmissaan myös eri kokovaihtoehdot. Kuten totesin jo aiemmin, en itse huomionut kokovaihtoehtoja, koska niitä ei sisälly kaikkiin aineistoni ohjeisiin. Vertailemalla neuleohjeiden lukusanojen osuuksia muun vertailuaineiston lukuihin, voidaan kuitenkin todeta, että lukusanoja on erittäin runsaasti. Myös Nordman (1994: 124) mainitsee lukusanojen runsaan käytön neuleohjeille tyypillisenä piirteenä.

Termien tarkastelu osoitti, että aineiston neuleohjeissa esiintyy runsaasti termeiksi tulkittavia sanoja. Nordman (1994: 36) toteaa, että minilektien sanasto vaatii, että termit ovat vakiintuneita ja että niitä käytetään samalla tavalla. Aineistoni neuleohjeista voidaan todeta, että niissä käytetään kauttaaltaan samoja termejä. Termit noudattavat samaa logiikkaa myös suomen ja ruotsin kielen välillä ja ovat toistensa suoria vastineita.

Neuleohjeiden sanastosta erikseen mainitsemisen arvoisia ovat myös lyhenteet, joita esiintyy runsaasti sekä suomen- että ruotsinkielisessä aineistossa. Neulojalle lyhenteet ovat yleensä itsestään selviä, eivätkä ne vaadi selityksiä. Lyhenteet saattavat kuitenkin

aiheuttaa päänvaivaa aloittelijalle. Nordman (1987: 109) toteaa, että muun muassa lyhenteiden osalta voidaan sanoa, että neuleohje on vaikea tekstilaji, jossa viestintä tapahtuu kahden saman alan ammattilaisen välillä. Lyhenteiden tarkastelun yhteydessä totesin, että neuleohjeessa käytettyjä lyhenteitä selitetään vain yhden ryhmän ohjeissa. Muiden ohjeiden osalta neulojan oletetaan ymmärtävän mistä lyhenteissä on kyse. Neuleohjeissa käytetyt lyhenteet ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi niin yleisiä, että tottunut neuloja ymmärtää ne ilman tarkempia selityksiä.

Aineistoni neuleohjeista yhtenäisimmän ilmeen muodostavat Novita Oy:n ohjeet. On mahdollista, että ohjeiden laatijat käyttävät apunaan jonkinlaista valmista pohjaa tai mallia. Kolmessa ryhmän ohjeessa suunnittelijat mainitaan nimeltä, yhden ohjeen osalta suunnittelijana mainitaan Novita, eli itse yritys, ja yhden ohjeen osalta suunnittelijaa ei mainita lainkaan. Poikkeuksen muusta aineistosta muodostaa usein Garngrossisten Ab:n ohjeet. Ne ovat selvästi yksinkertaisempia ja lyhyempiä eivätkä anna kovin ammattimaista kuvaa.

Ensisijaisesti neuleohjeet on suunnattu neulomiseen perehtyneille henkilöille, ja niiden voidaan katsoa olevan erikoiskielisiä. Mitä enemmän ohjeessa selitetään termejä ja lyhenteitä, sitä enemmän sen voidaan kuitenkin katsoa liikkuvan kohti yleiskieltä, mutta myös tällöin vastaanottajalta vaaditaan suhteellisen laajaa tuntemusta alalta. (Nordman 1994: 33.) Jos oman aineistoni neuleohjeita tarkastellaan tämän kannalta, voidaan todeta, että Järbo Garnin ohjeet ovat selvästi yleiskielisempiä kuin muut ohjeet. Kuten totesin aineiston tarkastelun yhteydessä, kyseisen ryhmän neuleohjeet sisältävät sekä lyhenteiden selityksiä, taulukoita että kuvia, ja niiden tulkitseminen on siksi helpompaa kuin esimerkiksi toisen ruotsinkielisen ryhmän, Garngrossisten Ab:n ohjeet, jotka eivät sisällä juuri yhtään lyhenteiden selityksiä, eikä muutakaan tarkentavaa tietoa.

On mielenkiintoista, että monet neuleohjeiden stereotyyppiset piirteet ovat säilyneet ajan saatossa. Verkossa julkaistavien ohjeiden pituutta ei olisi välttämätöntä rajoittaa samalla tavalla kuin esimerkiksi lehdissä julkaistavia neuleohjeita, joissa niille varataan vain tietty tila. Silti myös oman aineistoni neuleohjeissa käytetään laajasti esimerkiksi lyhenteitä sekä suppeaa ja yksinkertaista esitystapaa ja lyhyitä lauseita. Tätä voidaan

pitää merkkinä siitä, että neuleohjeiden piirteet ovat hyvin stereotyyppisiä ja vakiintuneita. Myös Nordman (1994: 128) toteaa, että hänen tarkasteluunsa kuuluneet 1980-luvun neuleohjeet eivät näytä muuttuneen ainakaan viimeisten 10 vuoden aikana.

Kun tarkastellaan koko aineistoni sekä suomen- että ruotsinkielisiä neuleohjeita ja niiden piirteitä, voidaan nähdä, että ne ovat hyvin samanlaisia sekä ohjeen rakenteen, lauserakenteen että sanaston osalta. Yhtäläisyyksiä löytyy myös esimerkiksi ruutupiirroksissa, joiden ulkonäkö ja symbolien käyttö vaikuttaa olevan vakiintunut. Analyysissäni en voinut todeta mainitsemisen arvoisia eroja kielten välillä, vaan näyttää siltä, että neuleohjeet noudattavat molemmissa kielissä hyvin samaa ulkomuotoa ja samoja stereotyyppisiä piirteitä. Myös tämän asian toteaminen on mielenkiintoista, koska sitä voidaan pitää osoituksena siitä, että neuleohje ovat tekstilajina ja minilektinä hyvin vakiintunut.

7 LOPUKSI

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut suomen- ja ruotsinkielisten neuleohjeiden piirteitä ja tutkinut miten ne täyttävät minilektin määritelmän kriteerit. Nordmanin (1994) neuleohjeiden minilektitarkastelun ansiosta minulla oli myös mahdollisuus verrata omia tuloksiani hänen tuloksiinsa. Tarkoitukseni oli tutkia sekä neuleohjeiden yhtäläisyyksiä että eroja. Oletin, että yhteisiä piirteitä löytyisi runsaasti, mutta oletin että suomen- ja ruotsinkielisten neuleohjeiden välillä olisi enemmän eroja. Tarkasteluni osoitti kuitenkin, että näin ei ole. Aineistoni neuleohjeet osoittavat selvästi, että neuleohjeilla on kielestä riippumattomia yhteisiä piirteitä sekä ohjeen typologisten piirteiden, rakenteen, lauserakenteen että sanaston osalta.

Aineistoni käsitti yhteensä 20 neuleohjetta, 10 suomenkielistä ja 10 ruotsinkielistä. Tarkasteluni ajatellen aineistoni oli mielestäni tarpeeksi laaja neuleohjeiden erityispiirteiden toteamiseksi. Vieläkin laajemmasta aineistosta olisi luonnollisesti helpompi tehdä vielä enemmän johtopäätöksiä ja nähdä neuleohjeiden stereotypia vielä selvempänä.

Itselleni neuleohjeiden tulkitseminen on rutiinia, enkä ole aiemmin kiinnittänyt kovin paljon huomiota niiden stereotypiaan. Tarkastelussani oli mielenkiintoista tutkia neuleohjeita myös muusta kuin neulojan näkökulmasta. Tarkastelu olisi myös ollut huomattavasti vaikeampaa, ellen olisi tuntenut tekstilajia ennestään. Tarkastelun yhteydessä heräsi myös kysymys, miksi neuleohjeet laaditaan juuri tällaisessa muodossa. Onko osasyynä se, että tekstilaji pohjautuu muiden ohjeiden tapaan suulliseen perinteeseen, jossa yksi henkilö on neuvonut toista? Tätä ajatusta sivuaa myös Mårdsjö (2001: 10), joka toteaa, että varhaisten keittokirjojen tarkoituksena oli, että niitä luetaan ääneen yhdessä keittiössä ja että ne olivat osa kasvatusta. Onko mahdollista, että jotkut nykypäivänkin ohjeiden piirteet ovat peräisin juuri suullisesta traditiosta?

Kuten totesin jo aiemmin, neuleohjeita ei ole tutkittu kovin laajasti tekstilajina. On harmillista, että käytössäni ei ollut laajempaa vertailuaineistoa, varsinkaan

suomenkielisten neuleohjeiden osalta. Ruotsin kielen osalta minulla oli kuitenkin hyötyä Nordmanin tarkastelun tuloksista ja johtopäätöksistä, jotka osoittautuivat pätevän pääsääntöisesti myös omaan aineistooni. Omasta tarkastelustani voisi mahdollisesti olla hyötyä tulevissa neuleohjeiden tutkimuksissa, ja se voisi myös toimia vastaavien tutkimusten vertailuaineistona. Toivottavasti tarkasteluni voisi myös inspiroida muita tutkimaan neuleohjeiden tekstilajia tarkemmin ja eri näkökulmista.

Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi neuleohjeiden ajallisen muutoksen tarkastelu. Tutkimuksessaan *Kokböcker* Mårdsjö (2001) on tutkinut ruokaohjeiden ajallista muutosta 1700-luvun keskivaiheilta 1900-luvun alkuun. Tähän aiheeseen voisi perehtyä tarkemmin myös neuleohjeiden osalta, sekä historiallisesta näkökulmasta että nykypäivää ajatellen. Kuten totesin aiemmin, monet minilekit ovat konservatiivisia ja perustuvat vakiintuneisiin malleihin. Miten neuleohjeet ovat muuttuneet ajan saatossa ja miten etenkin internetin läpimurrolla on ollut merkitystä ohjeisiin ja niiden mahdolliseen muuttumiseen?

Mielenkiintoista olisi myös neulomista ja harrastuksen kautta muodostuvien yhteisöjen tutkiminen. Kuten totesin jo aiemmin, neuleharrastajat muodostavat sekä paikallisia yhteisöjä esimerkiksi neulekahviloiden ja -ryhmien muodossa että jopa maailmanlaajuisia virtuaalisia yhteisöjä, jotka antaisivat paljon mahdollisuuksia esimerkiksi sosiologiseen tutkimukseen.

Koska totesin, että aineistoni neuleohjeet ovat hyvin samanlaisia kielestä riippumatta, olisi myös mielenkiintoista laajentaa tarkastelua muihin kuin suomen ja ruotsin kieleen, esimerkiksi tarkastelemalla englanninkielisiä neuleohjeita. Internetin ansiosta neulojat käyttävät nykyisin laajasti myös englanninkielisiä neuleohjeita, omasta äidinkielestään riippumatta. Olisi mielenkiintoista tutkia, aiheuttaako suurempi kulttuurinen ero enemmän eroja vai voidaanko neuleohjeet tulkita jopa universaaliksi ja kielestä riippumattomaksi tekstilajiksi ja minilektiksi?

LÄHTEET

Aineisto

Lainattu 12.1.2018

NOVITA:

Palmikkoneulelapaset Novita Joki

<https://www.novitaknits.com/fi/fi/node/32354/instructions>

Palmikkoneulelapaset Novita Alpaca Wool

<https://www.novitaknits.com/fi/fi/node/28090/instructions>

Kirjoneulelapaset Novita 7 veljestä ja 7 veljestä Polaris

<https://www.novitaknits.com/fi/fi/node/24304/instructions>

Lapsen neulotut lapaset Novita 7 veljestä ja Novita Alpaca Wool

<https://www.novitaknits.com/fi/fi/neuleohjeet/lapsen-neulotut-lapaset-novita-7-veljesta-ja-novita-alpaca-wool>

Aikuisen kirjoneulelapaset Novita 7 veljestä

<https://www.novitaknits.com/fi/fi/node/9766/instructions>

TEETEE:

Paksut palmikkolapaset

<https://www.tekstiiliteollisuus.fi/naytaohje.php?tuoteid=1281&kieli=1>

Kirjoneulelapaset

<https://www.tekstiiliteollisuus.fi/naytaohje.php?tuoteid=1379&kieli=1>

Fillari-lapanen

<https://www.tekstiiliteollisuus.fi/naytaohje.php?tuoteid=657&kieli=1>

Joululapaset

<https://www.tekstiiliteollisuus.fi/naytaohje.php?tuoteid=1341&kieli=1>

Mistelilapaset

<https://www.tekstiiliteollisuus.fi/naytaohje.php?tuoteid=1338&kieli=1>

JÄRBO

Klassiska tumvantar

http://media.jarbo.se/patterns/pdf/91788_low.pdf?&artnr=91788&lang=se

Tumvantar i Järbomönster

http://media.jarbo.se/patterns/pdf/91549_low.pdf?&artnr=91549&lang=se

Folkloreinspirerade vantar

http://media.jarbo.se/patterns/pdf/91261_low.pdf?&artnr=91261&lang=se

Järbo Garn älgvante

http://media.jarbo.se/patterns/pdf/91069_low.pdf?&artnr=91069&lang=se

Lovikkavantar till hela familjen

http://media.jarbo.se/patterns/pdf/92187_low.pdf?&artnr=92187&lang=se

GARNGROSSISTEN

Vantar, pojke 10–12 år

<https://garngrossisten.se/app/uploads/668-70.pdf>

Karin

<https://garngrossisten.se/app/uploads/668-34.pdf>

Lovikka

<https://garngrossisten.se/app/uploads/667-30.pdf>

San Fransisco

<https://garngrossisten.se/app/uploads/662-376.pdf>

Färgglada vantar

<https://garngrossisten.se/app/uploads/668-68.pdf>

Kirjallisuus

Heikkinen Vesa, Outi Lehtinen, Mikko Lounela. *Kuvia kirjoitetusta suomesta.*

Kielikello 3/2001. [Lainattu 16.4.2018]. Saatavilla <https://www.kielikello.fi/-/kuvia-kirjoitetusta-suomesta>.

Heikkinen, Vesa (toim.) (2009). *Kielen piirteet ja tekstilajit. Vaikuttavia valintoja tekstistä toiseen.* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Heikkinen, Vesa, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (2012). *Genren elämää.* Teoksessa: Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käytäntöä. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. 3–5. [Lainattu 16.1.2018] Saatavilla: <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/>

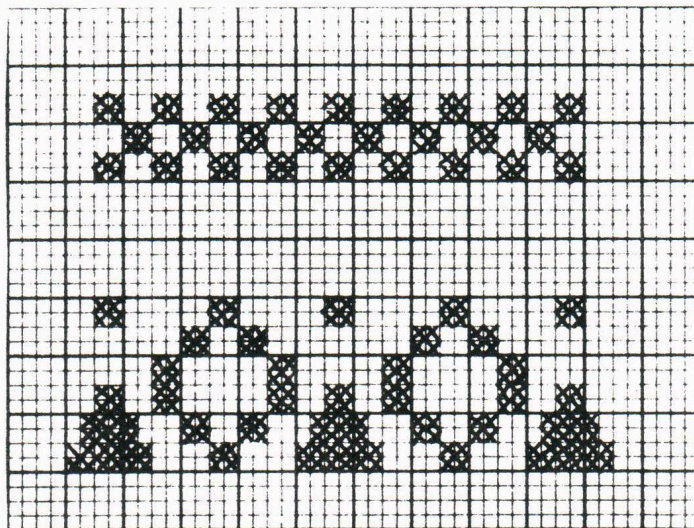
- Heikkinen, Vesa, Hiidenmaa, Pirjo & Tiililä Ulla (2000): *Teksti työnä, virka kielenä*. Helsinki: Gaudeamus
- Hellspong, Lennart & Per Ledin (1997). *Vägar genom texten*. Handbok i brukstextanalys. Lund: Studentlitteratur.
- Hämeenöja Sonja (2011). *Suomen- ja saksankieliset neuleohjeet teknisen viestinnän näkökulmasta*. Julkaisematon käännöstieteen (saksan) pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Jyväskylän yliopisto (2015). Jyväskylän yliopiston KOPPA-verkkosivusto. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/>. Vierailtu seuraavilla sivuilla:
- *Määrällinen analyysi* [Lainattu 1.6.2018]. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi> (2015)
 - *Laadullinen analyysi* [Lainattu 1.6.2018]. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>
 - *Tyypittely* [Lainattu 1.6.2018]. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/tyypittely>
 - *Vertaileva tutkimus* [Lainattu 1.6.2018]. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>
- Kasurinen, Kirsi (1991). *Syntax i svenska kokböcker från början av seklet och från 1980-talet*. Julkaisematon ruotsin kielen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Koivusalo Esko. *Neuloa – kutoa – ommella. Käsiyöalan sanojen työnjako*. Kielikello 2/1981. [Lainattu 11.5.2018]. Saatavilla: <https://www.kielikello.fi/-/neuloa-kutoa-ommella-kasityoalan-sanojen-tyonjako>
- Lagerholm Per (2008). *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur Ab.
- Landqvist Hans (1996). Hur personligt är personligt? Några synpunkter på minilektbegreppet och på en möjlig minilekt. Teoksessa: Rune Ingo, Christer Laurén, Henrik Nikula & Patricia Poussa (toim.). *Erikoiskielet ja käännösteoria*. VAKKI-symposiumi XVI. Vöyri 10.–11.2.1996. Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut N:o 21. Vaasa: Vaasan yliopisto. 124–135.
- Laurén Christer & Marianne Nordman (1987). *Från kunskapens frukt till Babels torn. En bok om fackspråk*. Stockholm: Liber.

- Ledin, Per (2001). *Genrebegreppet – en forskningsöversikt*. Studentlitteratur. [Lainattu 16.1.2018] Saatavilla: https://www.studentlitteratur.se/files/sites/svensksakprosa/Ledin_rapp02.pdf
- Lundqvist, Ulrika (2009). *Tositarkoituksella – Suomen- ja ruotsinkielisten virtuaalisten kontakti-ilmoitusten vertailua*. Julkaisematon nykysuomen ja kääntämisen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Luutonen, Marketta (1997). *Kansanomainen tuote merkityksenkantajana. Tutkimus suomalaisesta villapaidasta*. Helsinki: Akatiimi Oy.
- Luutonen, Marketta, Bäckman Anna-Maija, Bäckman Gunnar (2016). *Lankapaitoja ja muita asusteita*. Helsinki: Maahenki Oy
- Mårdsjö, Karin (2001). *Kokböcker*. Rapport nr 21. [Lainattu 10.5.2018] Saatavilla: https://www.studentlitteratur.se/files/sites/svensksakprosa/Mardsjo_rapp21.pdf
- Niemikorpi, Antero (1996). *Liekepostista tuikeilmaisimeen ja sulhasesta kuraenkeliin. Erikoiskielten rakenteellisesta ja tyylillisestä vaihtelusta*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 213. Kielitiede 34. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Nordman, Marianne (1994). *Minilekter. Om de små textgenrernas språk*. Tutkimuksia No 178. Språkvetenskap 23. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Olki, Mary (1943). Kirjokintaita ja muita kansanomaisia neuletöitä. 2. painos 2011. Porvoo/Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Palmsköld Anneli (2009). *En historia on stickning*. Teoksessa: *Stickning – Ett hantverk att utveckla*. Britt-Marie Christoffersson. Värnamo: Hemslöjdens förlag. 213–223.
- Pyökönen, Liisa (2014). *Mary Ollonqvist ja hänen Kotilieden artikkelit vuosilta 1923–1935*. Julkaisematon tekstiilialan pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.
- Ravelry (2018). [Lainattu 10.1.2018]. Saatavilla rajoitetusti: <https://www.ravelry.com/>
- Saukkonen, Pauli (2001). *Maailman hahmottaminen teksteinä*. Tekstirakenteen ja tekstilajien teoriaa ja analyysia. Helsinki: Yliopistopaino.
- Suutari, Taru (2012): *Rikssvenska och finlandssvenska bostadsannonser i ett syntaktiskt och lexikaliskt perspektiv*. Julkaisematon ruotsin kielen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Taitoliitto [Lainattu 16.1.2018] Saatavilla: <https://www.taito.fi/>
- Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1991). *Svenska Akademiens grammatik 4. Satser och meningar*. Stockholm: Esselte Studium.

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. [Lainattu 14.4.2018]. Saatavilla: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7

Westman, Margareta (1974). *Bruksprosa. En funktionell stilanalys med kvantitativ metod*. Stockholm: Liber Läromedel

Liite 1. Esimerkki lapasten neuleohjeesta vuodelta 1943 (Mary Olki: Kirjokintaita ja muita kansanomaisia neuletöitä)

Kuva 59. Taipalsaarelaiskintaan kirjontamalli. Kuvion silmukkaluku 16.

TYTÖN KINNAS.

Värit: valkoinen ja musta, jälkimmäinen pohjaväriinä.

Kuvion leveys suussa 16 silmukkaa, kämmenosassa 4 silmukkaa.

Käytetään kaksia eri vahvuisia *puikkoja*, paksummilla neulotaan suu, tavallisilla kämmenosa.

Mallikintaisiin käytetty paksua lankaa, josta luotu 64 s. (16 puikolle).

Työ aloitetaan mustalla langalla ja neulotaan: 4 kerrosta nurjaa — 4 kerrosta oikeaa — 4 kerrosta nurjaa — 4 kerrosta oikeaa, minkä jälkeen kuvio ruutumallin mukaan. Toisella mustalla kerroksella kuvion jälkeen *vaihdetaan* työhön ohuemmat *puikot* ja samalla *supistetaan* silmukoita aina kolmen silmukan jälkeen niin, että kullekin puikolle jää 13 silmukkaa, yhteensä tulee kerroksessa olla 52 silmukkaa, koska kämmenkuvio vaatii 4:llä jaollisen luvun.

Toisella kuviokerroksella aloitetaan peukalokiila, jossa lisäyskerrosten välillä on 2 kerrosta. Lisäyksiä on 9 ja ne on aina tehty mustalla langalla. Kun ensimmäisten lisäysten välissä on 2 silmukkaa, on niitä kiilan valmistuttua 20, väliin luodaan 4 s., joten saadaan kuvion edellyttämät 24.

Kämmenosa valmistetaan tavallista tapaa noudattaen. Kärkikavennuksista on päällipuolelle tuleva neulottu valkoisella, kämmenpuolelle tuleva mustalla langalla.

Liite 2. Esimerkki tarkasteluaineiston suomenkielisestä neuleohjeesta, No1 (Novita Oy 2018)

Palmikkoneulelapaset Novita Joki

KOKO	Naiselle
LANGANMENEKKI	Novita Joki luonnonvalkoinen vajaa 100 g
MUUT TARVIKKEET	Sukkapuikot: Novita nro 5 tai käsialan mukaan.
TIHEYS	Mallineuleet: - Joustinneule suljettuna neuleena: neulo *2 o, 2 n*, toista *-*. - Sileä nurja neule suljettuna neuleena: neulo kaikki kerrokset nurin. - Palmikkokuvio: neulo ruutupiirroksen ja ohjeen mukaan. Tiheys: 16 s sileää nurjaa neuletta = 10 cm, palmikkokuvion (10 s) leveys on 4,5 cm
SUUNNITTELIJA	Lea Petäjä

Vasemman käden lapanen

Luo 36 s ja jaa s:t neljälle puikolle, 9 s kullekin. Aloita joustinneule suljettuna neuleena 2 o s:lla. Kerroksen vaihtumiskohta on IV ja I puikon välissä.

Kun jousteen korkeus on 10 cm, jaa s:t neljälle puikolle: I puikolle 7 s, II puikolle 8 s, III puikolle 10 s ja IV puikolle 11 s. Aloita sileä nurja neule ja palmikkokuvio ruutupiirroksen 1. kerrokselta: neulo 20 s:lla sileää nurjaa, ruutupiirrokselta 10 s:n palmikkokuvio ja neulo 6 s:lla sileää nurjaa neuletta. Neulo palmikossa ruutupiirroksen kerrokset 2–10.

Neulo palmikossa ruutupiirroksen kerrokset 1–6, merkitse seuraavalla kerroksella **peukaloaukko** II puikolle: neulo kerroksen alusta I puikon s:t, neulo II puikon alusta ensin 3 s ja neulo sitten seuraavat 5 s erivärisellä langalla. Siirrä erivärisellä neulotut s:t takaisin vasemmalla puikolle, neulo kerros loppuun ja jatka palmikkoa ruutupiirroksen 7. kerrokselta. Neulo palmikossa vielä ruutupiirroksen kerrokset 8–10, kerrokset 1–10 ja neulo sitten kerrokset 11–24. Kerroksilla 18, 20, 22 ja 24 kaventuu aina 2 s ja työssä on nyt

28 s. Neulo vielä ruutupiirroksen 25. kerros ja **kavenna** lisäksi tasavälein 3 s (= neulo 2 s nurin yhteen) = 24 s.

Tasaa s:t neljälle puikolle, 6 s kullekin. Neulo seuraavalla kerroksella jokaisen puikon lopussa 2 s nurin yhteen = 20 s. Toista kavennukset joka kerros vielä 3 kertaa. Katkaise lanka ja vedä se loppujen 8 s:n läpi. Kiristä reikä umpeen ja päättä lanka hyvin nurjalle.

Oikean käden lapanen

Luo 36 s ja jaa s:t neljälle puikolle, 9 s kullekin. Aloita joustinneule suljettuna neuleena 2 n s:lla. Kerroksen vaihtumiskohta on IV ja I puikon välissä.

Kun jousteen korkeus on 10 cm, jaa s:t neljälle puikolle: I puikolle 11 s, II puikolle 10 s, III puikolle 8 s ja IV puikolle 7 s. Aloita sileä nurja neule ja palmikkokuvio ruutupiirroksen 1. kerrokselta: neulo 6 s:lla sileää nurjaa, ruutupiirrokselta 10 s:n palmikkokuvio ja neulo 20 s:lla sileää nurjaa neuletta. Neulo palmikossa ruutupiirroksen kerrokset 2–10.

Neulo palmikossa ruutupiirroksen kerrokset 1–6, merkitse seuraavalla kerroksella **peukaloaukko** III puikolle: neulo kerroksen alusta I ja II puikon s:t ja jatka palmikkoa ruutupiirroksen 7. kerrokselta. Neulo III puikon alusta 5 s erivärisellä langalla, siirrä erivärisellä neulotut s:t takaisin vasemmalla puikolle ja neulo kerros loppuun. Neulo palmikossa vielä ruutupiirroksen kerrokset 8–10, kerrokset 1–10 ja neulo sitten kerrokset 11–24. Kerroksilla 18, 20, 22 ja 24 kaventuu aina 2 s ja työssä on nyt 28 s. Neulo vielä ruutupiirroksen 25. kerros ja kavenna lisäksi tasavälein 3 s (= neulo 2 s nurin yhteen) = 24 s.

Tasaa s:t neljälle puikolle, 6 s kullekin. Neulo seuraavalla kerroksella jokaisen puikon lopussa 2 s nurin yhteen = 20 s. Toista kavennukset joka kerros vielä 3 kertaa. Katkaise lanka ja vedä se loppujen 8 s:n läpi. Kiristä reikä umpeen ja päättä lanka hyvin nurjalle.

Peukalot

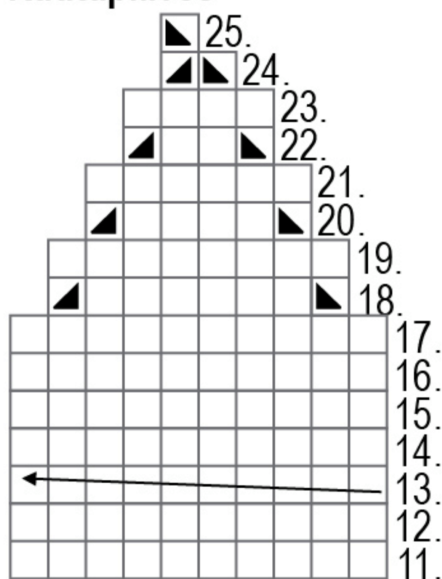
Poista merkkilanka, poimi silmukat peukaloaukon ylä- ja alareunasta ja poimi peukalon molemmista sivuista lisäsilmuksita siten, että peukaloon tulee yhteensä 13 s. Jaa nämä s:t kolmelle puikolle ja neulo suljettuna neuleena sileää nurjaa neuletta. Kun olet neulonut 5,5 cm tai kun peukalon kynnestä näkyy puolet, kavenna seuraavalla kerroksella 1 s = 12 s. Neulo nyt jokaisen puikon lopussa 2 s nurin yhteen joka kerros, kunnes jäljellä on 3 s. Katkaise lanka, vedä se loppujen silmukoiden läpi ja kiristä reikä umpeen. Päättä lanka hyvin nurjalle.

Neulo toisen lapanen peukalo samoin.

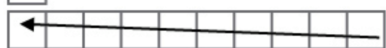
Viimeistely

Höyrytä lapaset kevyesti.

Ruutupiirros

= oikea s

= nosta 5 s apupuikolle työn eteen,
neulo 5 o ja apupuikolta 5 o

= nosta 1 s oikein neulomatta, neulo
1 o ja vedä nostettu s neulotun yli

= neulo 2 s oikein yhteen

Liite 3. Esimerkki tarkasteluaineiston ruotsinkielisestä neuleohjeesta, Jg2 (Järbo Garn Ab 2018)

Version 1

91549

GARNKVALITÉ
MASKTÄTHET
GARNALTERNATIV
STORLEK
GARNÄTGÅNG

STRUMPSTICKOR
DESIGN & TEXT

TUMVANTAR I JÄRBOMÖNSTER

Gästrike 2 tr (100 % ull. Härva ca 100 g = 300 m)
Ca 27 m x 32 v mönsterstickning på st nr 3 = 10 x 10 cm
Garngrupp 2
Dam
Fg 1: Ca 100 g (fg 9202, grå)
Fg 2: Ca 100 g (fg 9213, marinblå)
Nr 2.5 och 3
Katarina Segerbrand E-POST freelance.designer.katarina@jarbo.se

GARNUPPLYSNING Järbo Garn AB E-POST info@jarbo.se
©COPYRIGHT Järbo Garn AB. Reproduktion och publicering av material
och texter är ej tillåten utan medgivande från Järbo Garn AB.
FOTO Lasse Åbom — Fotografen i Gävle
FOTOMODELL Angelica Pennerdahl
HÅR & MAKE UP Angelica Pennerdahl
TACK TILL B. Young & JC — Valbo Köpcentrum
MED RESERVATION FÖR EVENTUELLA TRYCKFEL.
SE SENASTE VERSIONEN AV DENNA BESKRIVNING PÅ www.jarbo.se

TIPS & RÅD

- **För att undvika frågetecken:** Tänk på att läsa igenom beskrivningen noga innan du påbörjar ditt arbete.
- **Sticka alltid en provlapp:** Vi rekommenderar att du stickar en provlapp som är ca 12 x 12 cm för att se att du håller den angivna masktätheten. Stämmer masktätheten inte, prova med tunnare eller grövre stickor.
- **Byte till nytt nystan:** Knyt aldrig ihop två garnändar. Repa istället upp de två garnändar som ska sammanfogas ca 8 cm och lägg dem omlott. Sno garnändarna löst om varandra och fortsätt sticka. Många föredrar att börja på ett nytt nystan genom att dra ut garnet inifrån nystanet.
- **Diagram:** Det underlättar att följa med i diagrammet om du sätter en linjal eller papper längs med den rad du stickar.

FÖRKORTNINGAR

kantm=kantmaska, m=maska, v=varv, arb=arbetet, st=stickor, rm=räta maskor, am=aviga maskor, avm=avmaska, int=intagning, ggr=gånge, ytterl=ytterligare

FÖRKLARINGAR

Mönster: Enligt diagram.

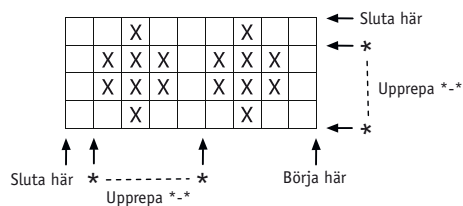
TUMVANTAR

Lägg med strumpstickor nr 2.5 och fg 1 upp 58 m och fördela m på 4 stickor, 14 m på 1:a och 3:e stickan, 15 m på 2:a och 4:e stickan. Sticka runt i slätstickning = alla varv räta i 2 cm. Byt till strumpstickor nr 3 och sticka mönster enligt diagram. När arbetet mäter 13 cm markeras för tummen: sticka 10 m med avvikande färg på första stickan, sätt tillbaka m på höger sticka och fortsätt sticka mönster. När arbetet mäter 19 cm, sista v = v 4, byt till strumpstickor nr 2.5 och fg 1, sticka slätstickning i 2 cm.
Minska nu enligt följande: i början på 1:a och 3:e stickan: sticka 2 m tillsammans i bakre maskbågen. På 2:a och 4:e stickan: i slutet sticka 2 m tillsammans i främre maskbågen. Upprepa detta intagningsvarv varje varv till 10 m återstår. Tag av garnet och trä tråden igenom m och fäst.

TUMMEN

Dra ur tråden i avvikande färg, använd fg 1 och strumpstickor nr 2.5 och plocka upp 20 maskor samt öka 1 m i var sida, fördela m på 4 stickor, 5 m på 1:a och 3:e stickan, 6 m på 2:a och 4:e stickan. Sticka runt i slätstickning. När arbetet mäter 5,5 cm eller önskad längd: Minska nu som på vanten till 10 m återstår. Tag av garnet och trä tråden igenom m och fäst.

91549. Diagram

91549. Teckenförklaring

□ = fg 1
X = fg 2

Diagrammet visar halva vanten = 29 m,
sticka likadant över de resterande 29 m.

Järbo
GARN®
www.jarbo.se

